ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4010 — 10 / 22 ՄԱՅԻՍ 1899 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 12 ՄՈՒՀԱՐԻՄ 1317 — ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4010

در علیه غلطه ده (آره‌ول) غزته‌سی اداره‌سی

ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատուզկեան Խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Տրք
» » » վեցամսեայ. 20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ուրֆացի երեք քահանայ, գրուած էր անցեալ շաբթու, գանգատագիր յղեր են Պատրիարքարան՝ Մխիթարեան Տ. Խորէն Եպիսկոպոսի դէմ, այն ծերունազարդ պատուական եկեղեցականին՝ որ գրեթէ քսան տարիէ ի վեր կը ծառայէ գաւառի մէջ իբրեւ Առաջնորդ կամ Վանահայր, և որ վերջերս արատնութիւն խնդրած էր Ս. Պատրիարք Հօրմէն Պոլիս գալու՝ իր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համար պարզապէս, և ոչ թէ, ինչպէս կասկածուեցաւ թերեւս... կայուն եպիսկոպոսներու թիւը աւելցընելու մայրաքաղաքիս մէջ։ Կրօն. Ժողովը, իր նախընթաց նիստին մէջ, որոշեց նկատողութեան չառնել ոչ Ուրֆայի քահանաներուն գանգատագիրը և ոչ Տ. Խորէն Սրբազանի խնդրագիրը,—առանց սակայն աննկատ թողելու, գէթ մէկ անգամ, Աժտէրեան Գ. վարդապետի յաւիտենական թախանձանքը, որով վերջապէս յայտնած է այս անգամ Տէրէ-վանքի փոխ-վանահայրը կարգուելու՝ կեսարիոյ Առաջնորդին հսկողութեան տակ...սիրաշահուելու պայմանաւ, ինչ որ իսկապէս էր Կրօն. Ժողովին, թէև Տ. Տրդատ վարդապետ քանիցս թախանձած ըլլայ Պատրիարքարան՝ չնորհուելու համար իր թեմին սահմաններէն։—Կրօն. Ժողովը երեք քահանաներուն գանգատագիրը մերժելով, ինչպէս վայելուչ էր ընել, թուի թէ իրաւախոհութիւն մը ստեղծած է գանգատագրին և խնդրագրին մէջ՝ երկու կողմին ալ գոհացում տալու սիրաշահութեամբ, առանց ի նկատ առնելու եկեղեցւոյ բազմերախտ աշխատաւորի մը խնդիրքը, որ կը վերաբերէր միայն անձնական տկարութիւն դարմանելու խոր ծերութեան մէջ։

Պիտի մտածէք թերեւս թէ Կրօն. Ժողովի պատճառաբանութիւնն ալ կշիռ ունեցած է իրաւախոհութեան մէջ։ Ժողովը մտածեր է թէ Ուրֆայի վիճակին ներկայ ու ապագայ ընծայացուները ձեռնադրելու համար՝ եպիսկոպոսի մը մշտակայ ներկայութեան պէտք կայ Առաջնորդարանին մէջ, և թէ Պոլսոյ մնայուն եպիսկոպոսներէն մէկուն հանդիսաբար խառվել չէրլլար, ինչ որ կրնայ հակադրութիւն ունենալ Կրօն. Ժողովին մէջ, ուր երկու եպիսկոպոս կայ՝ ընծայացու ձեռնադրելու առակ, և անձին օրինակը կրնայ պահանջուիլ նոյն իսկ...պահանջոտ եպիսկոպոսներու ժողովէն։ Այս հաշիւներէն դուրս, որոնք անշուշտ ունին մէկ դանկի արժէք, ըստ մեզ Տ. Խորէն Սրբազանի չի կրնար զլացուիլ Պոլիս գալու թոյլտուութիւնը, բացառիկ հրամանաւ Ս. Պատրիարք Հօր։

* * *

Բայց... նոր առակ լուսաւոր Եգիպտոսէ։ Ծանուցուած էր արդէն թէ Առաջնորդական ընտրութիւն պիտի կատարուի հոն, և այս նպատակաւ մղում տրուած էր Գահիրէի և Ալեքսանդրիոյ ընտրական ժողովներուն վերակազմութեան։ Հիմա կ'ըսուի թէ Եգիպտահայք մտադիր են Առաջնորդ ընտրել իրենց...Առաջնորդ մը՝ Տ. Յովսէփ վրդ. Այվազեան, որ այս միջոցս Նիմիտին կ'երթայ եպիսկոպոսանալու։ Ինչ ալ բանուկ բախտ։ ամէն վարդապետ պիտի նախանձէր այդ բախտին, մինչեւ իսկ Արմաշեան մը։ Ի հարկէ Ռոտոսթոյի թեմին վրայ պիտի պսակուի Տ. Յովսէփ վարդապետ։ գոնէ այսպէս գիտենք Ռոտոսթոցիներուն հետ մինչեւ այսօր։ Այնուհետեւ գիտենք թէ կրկնա...պակը թոյլատրեալ չէ վարդապետներուն, և առաջնորդութեան վրայ առաջնորդութիւն չի լարմարիր՝ Հայ եկեղեցւոյ աւանդութեանց հարցընելով։ Եթէ այդ աւանդութեանց բան չպիտի հարցուի, ու միայն Եգիպտահայոց բերնէն կախուած պիտի մնանք, կամ գուցէ նոյն իսկ Տ. Յովսէփ վարդապետի չրթունքէն, ատոր ըսելիք չի մնար օրագրական տահմանի մէջ կամ չատ քիչ բան։ բայց Ազգ. Կեդրոն։ Վարչութեան չրջանակին մէջ պիտի մտածուի հարկաւ՝ թէ Եգիպտահայք ալ Հայ Եկեղեցւոյ աւանդութեանց չրջանակին մէջ են, Յովսէփ վարդապետ ալ սովորական Առաջնորդներու կարգին մէջ, և տեղացի ընտրողներն ալ ուրիշ վիճակի ընտրողներէն տարբեր ուղղութիւն չեն կրնար առնել Օրէնքին առջեւ, որ այդ տեսակ տրամադրութիւն մը չէ դրած...քահանայներու տրամադրութեան տակ, ուր որ ալ անած ըլլան անոնք և որչափ ալ քնչցած։ Փա՛ռք հայոնողին, եպիսկոս կը պակսի Նեղոսի հիւթաբեր լուրերուն։ միայն Պոլսէն 10 եպիսկոպոս կրնային ներկայացնել Եգիպտահայոց քուէներուն, եթէ մեզմէ ընտրելի հարցուէր։ Բայց ամէն պարագայի մէջ միայն քահանայի և կամ միայն Ռոտոսթոյի Առաջնորդին բան հարցնել բաւական չպիտի ըլլայ, եթէ կը ներէ մեզ Եգիպտահայոց ազնուութիւնը։

Մենք ալ մեր բոլոր միամտութեամբ ուրիշ բարեհաճութիւն մը կը սպասէինք Նեղոսի ափունքէն, մեծադղորդ փառաբանութենէն յետոյ՝ որ Պոլսոյ Մայր-Եկեղեցիէն մինչեւ Վան թնդացուց տաճարներու սրբազան որմերը։

* * *

Առ այժմ բարի լուր մը... Սիվրիհիսարի գանձանակէն իր 1,156 ուկէս դահեկանի չքեղ պարունակութեամբ, դոր հաստած է Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը ի հաշիւ պատսպարեալներուն։ Պրուսայի գանձանակներէն ալ, ինչպէս կը լսենք, առատ հաց կ'ելլէ Հիւանդանոցի կարօտեալներուն, կամ Պրուսացիք ճերմակերես կ'ելլեն իրենց գանձանակներուն մէջէն։ Պրուսայի առանձին գանձանակներուն պարունակութիւնը հարիւրաւորի պատկառանք կ'ազդէ եղեր ընդհանրապէս Հոգաբարձութեան Դրամատեղեակին մէջ որ ի Մեծ-Նոր խան։ Եւ տակաւին եպիսկոպոս Առաջնորդ մը չա՛տ տեսնել Պրուսայի համար ու, դոր օրինակ, Պիլէճիկը յանկաւոր համարել եպիսկոպոս առաջնորդի կամ վիճակին առաջնորդը՝ եպիսկոպոսական վիճակի... իրաւ որ ամէն բանէ առաջ Պրուսայի ծանրակշիռ գանձանակները պիտի բողոքէին այդ կարգի մտածմանց դէմ։

* * *

Իսկ ամէնէն հետաքրքրական տեղեկութիւնը ստացած ենք դարձեալ Էնկիւրիէն, մասնաւորապէս Ս. Աստուածածին վանքին չրջափակէն, աւելի տեղագրութիւն մը՝ բուսաբանական գիտելիքներով խառն, որ կրնայ ընդարձակ դաղափար մը տալ վանքին հողերուն կրածներուն վրայ։ Տեղագրութիւնը կ'ըսէ նախ թէ վանքին մատուռը դարաւոր գեղեցիկ հնութիւն մըն է, խիստ ընդարձակ արտերով ու պարտէզներով չրջապատուած, որոնք կրնան արդիւնաբեր ըլլալ մասնաւոր խնամքով, և սակայն մինչև հիմայ եկող դացող առաջնորդներուն կամ տեղապահներուն մասնագիտութիւն չունենալուն երեսէն մեսցած են բոլորովին ապարդիւն։ Տեղագրութիւնը կ'ըսէ նաև թէ առաջնորդական տեղապահի չափ կարեւորութիւն ունի, վանքին և նոյն իսկ վիճակին համար, բանգէտ վանահօր մը ներկայութիւնը, և մասնաւորապէս Հոգաբարձութեան Դրամատեղեակին մէջ որ ի Մեծ-Նոր խան։ Եւ տակաւին եպիսկոպոս Առաջնորդ մը չա՛տ տեսնել Պրուսայի համար ու, դոր օրինակ, Պիլէճիկը յանկաւոր համարել եպիսկոպոս առաջնորդի կամ վիճակին առաջնորդը՝ եպիսկոպոսական վիճակի... իրաւ որ ամէն բանէ առաջ Պրուսայի ծանրակշիռ գանձանակները պիտի բողոքէին այդ կարգի մտածմանց դէմ։

* * *

Իսկ ամէնէն հետաքրքրական տեղեկութիւնը ստացած ենք դարձեալ Էնկիւրիէն, մասնաւորապէս Ս. Աստուածածին վանքին չրջափակէն, աւելի տեղագրութիւն մը՝ բուսաբանական գիտելիքներով խառն, որ կրնայ ընդարձակ դաղափար մը տալ վանքին հողերուն կրածներուն վրայ։ Տեղագրութիւնը կ'ըսէ նախ թէ վանքին մատուռը դարաւոր գեղեցիկ հնութիւն մըն է, խիստ ընդարձակ արտերով ու պարտէզներով չրջապատուած, որոնք կրնան արդիւնաբեր ըլլալ մասնաւոր խնամքով, և սակայն մինչև հիմայ եկող դացող առաջնորդներուն կամ տեղապահներուն մասնագիտութիւն չունենալուն երեսէն մեսցած են բոլորովին ապարդիւն։ Տեղագրութիւնը կ'ըսէ նաև թէ առաջնորդական տեղապահի չափ կարեւորութիւն ունի, վանքին և նոյն իսկ վիճակին համար, բանգէտ վանահօր մը ներկայութիւնը, և մասնաւորապէս Հոգաբարձութեան Դրամատեղեակին մէջ որ ի Մեծ-Նոր խան։ Եւ տակաւին եպիսկոպոս Առաջնորդ մը չա՛տ տեսնել Պրուսայի համար ու, դոր օրինակ, Պիլէճիկը յանկաւոր համարել եպիսկոպոս առաջնորդի կամ վիճակին առաջնորդը՝ եպիսկոպոսական վիճակի... իրաւ որ ամէն բանէ առաջ Պրուսայի ծանրակշիռ գանձանակները պիտի բողոքէին այդ կարգի մտածմանց դէմ։

Բայց ամէնէն կարեւորագոյն տեղեկութիւնը՝ որ մեզ ամենայն ինչ ուրախացուցիչ է, — ծովը նետուիլ կարծած պահուս գլուխս բռնուած գտայ չոգենաւին կողմանի անիւին մէջ։

Վահրամ չէնք ընորհք դողալ սկսաւ հոս։ կը հեւար անընդհատ. աչքերը էջս մը դուրս ելնած էին և դէմքին վրայ կ'երեւար արհաւիրքի, սոսկումի իրական արտայայտութիւն մը՝ որ տարօրինակ կերպով կրկնապատկուած էր այդ բոլորովին անվախ բնաւորութեան տէր տղուն քով։ Պատմած դէպքը կը վերյուշէր, ինքզինքը խորտակուած նաւակին վրայ կը զգայ՝ երկու չոգենաւերէն չամչախտելու վտանգին մէջ, և ակառաները իրար կը դոփէին անօրինակ սաստկութեամբ մը։

Յակոբ ալ՝ որ մինչեւ այն ատեն բռնադրօսիկ անտարբերութեամբ մը մտիկ ըրած էր իր բարեկամին պատմութիւնը, ահռելի սարսափի մըն էր ենթարկուած, մտածելով այն հոգեկան վիճակին վրայ՝ զոր այդ ատենին ահարկու պարագայի մը մէջ մարդ կրնայ ունենալ՝ գլուխը չոգենաւի մը անիւին բռնուած ըլլալը զգալով։ Բնութեամբ արդէն վախկոտ, ի զուր կը ջանար պատկերը վանել աչքերուն առջեւէն։ պաղ քրտինքով մը ողողուած կը զգար ինքզինքը, ներքնապէս փափաքելով որ Վահրամ չկրնայ պատմութիւնը շարունակել։ հոգեբանական վիճակ մը՝ ուրիշ դժուար չէր հետեւցնել թէ սարսափը սպաննած էր անոր բովանդակ հետաքրքրութիւնը։

Հինգ վայրկեան հաւիւ անցած էր այդպէս, երբ Վահրամ ինքզինքը գըտնելով, նորէն պատմել սկսաւ, գրեթէ մեքենաբար։

—Սոսկալի՛, գերազանցապէս սոսկալի պահ մըն էր ինծի համար այդ վայրկեանը։ ահարկու պահն էր՝ որ առաջին անգամ ըլլալով վախը ճանչցուց ինծի։ վա՛խ մը՝ որուն չափ ահռելին մարդ քիչ անգամ կ'ենթարկուի... Հիմա իսկ ապրիլ կը կարծեմ այդ սարսափի վայրկեանը... Մտածումը անգամ կը սոսկացնի զիս... Դժբաղդութիւնը հոն է որ չկրնցուցի ինքզինքս։ գէթ չէի ունենար այն այլանդակ տեսիլքը դոր վախը ծընցուց... Լուսինը ելած էր արդէն, մութին տակ ծովը եփենոսի գոյնն էր հագած և ալիքները սեւ կը փրփրէին չորչլաս... Երբոր պաղ երկաթին վրայ դըպչիլը զգացի, աչքերս չլմրեցան իսկոյն... Չէի մտածեր անգամ թէ անիւին մէկ դարձուածքը կրնար ջարդուփշուր ընել զիս... կարծես չէի ապրեր։ գիտակցութիւնս մանաւանդ բոլորովին կորսնցուցած էի... Եւ արդէն, տեսիլքը՝ որ աչքերուս առջեւ պատկերացաւ այդ պահուն և որ կ'ենթադրեմ թէ հաւիւ ակնթարթի մը չափ տեւեց, այն սարսիճան արհաւրոտ էր որ անկարելի պիտի ըլլար ուրիշ բանի վրայ մտածելը...։

«Ծովը պատռած կ'երեւար առջիս, ու կը կարծէի տեսնել անչափ խորութեամբ ահագին անդունդ մը՝ որուն սեւը աչքերս կ'ուտէր։ վախի սարսուռը տալով բովանդակ մարմնիս։ Անդունդը հարթ պատռուածքի մը պէս կը տեսնէի. սեւը չէր եղծուած բնաւ ու լիւղի մը մեծութեամբ բան մըն ալ չէր նշմարուեր անոր մէջ. և խորութիւնը՝ այն փչոտող խորութիւնը՝ որուն տամուկ սեւը աչքերս կ'ուտէր, այնչա՛փ վարերը կ'իջնէր որ անկարելի էր յատակը տեսնել...Պահ մը սրտիս բաբախումն ալ դադրեցաւ. մարմինս անշարժ կը մնար և կրնամ ըսել թէ արիւնիս շրջանն անգամ դադրած էր. աչքերս սակայն տարօրինակ կերպով բաց կը մնային չարունակ, ու երկու չոգենաւերուն մէջտեղի պզտիկ անջրպետը ահագին բերնի մը բացուածքը կ'ենթադրէի որ վայրկենէ վայրկեան կրնար զիս կուլ տալ փոքրիկ սխեռի մը պէս։

«Կը վախնայի ատկէ, այնչա՛փ կը վախնայի որ անշարժ մնացող մարմինս կը դողար հոգեւարքի թափտուքով մը. ու մարդիկը որ նաւերն ի վար կախուած զիս կը դիտէին սոսկումով, կը կարծէին թէ արհամարհոտ ծաղրանք մը կը թափէին վերս՝ թերեւս այդչափ վախնալուս համար...։ Ծաղրուած ըլլալու այդ մտածումը միւսներէն չատ աւելի ազդեց վերս. լուսինը տեսայ յանկարծ՝ որ տարապայման կերպով խոշորցած, կը հեգնէր զիս պարզապէս, այն անտարբեր ու միօրինակ նայուածքով որ մարդ կը սառեցնէ. և ցաւումս՝ որ աւելի կը չեշտուէր, փոխանակ երակներս ուռեցնելու, թմրեցուցիչ թուլութիւն մը բերաւ վրաս, ու նուազած մնացի՝ կրկին զգալով պաղ, սառուցիկ շոյանքը անիւին՝ որ կը դառնար...։

Վահրամ ոտքի ելաւ. սոսկալի կերպով քրտնած էր ու պէտքը կը զգար քիչ մը շունչ առնելու. մեքենաբար պատմած էր պատմութեան այս մասը, առանց ընդհատումի. ինքը չէր կարծես խօսողը. վերացումի պէս բան մը կար վրան որ իրեն կարծեցնել կու տար թէ միշտ ծովուն վրայ կը գտնուի, գլուխը անիւին մէջ անցուած և ամէն բոպէ փչրուելու վտանգին ենթակայ. ու թերեւս միևնոյն մեքենականութեամբ աւարտէր պատմութիւնը, եթէ երբեք անիւին դառնալու պարագան՝ որուն սարսռացնող հանգամանքը միւսներէն աւելի կը շեշտուէր, ինքզինքին չբերէր զայն։

Յակոբ բառ մը չէր կորսնցուցած պատմութենէն. հետաքրքրութիւնը սարսափին հետ միևնոյն համեմատութեամբ սրուած էր հիմա, և ինչ որ ալ ըլլար, կ'ուզէր իմանալ արկածին չարունակութիւնը։ Եւ որովհետեւ Վահրամ սեղանէն բաժնուելու միտք կը ցուցնէր,

—Վե՞րջը..., պոռաց, առանց տեղէն ելլելու։

Վահրամ ճակատը չփեց քիչ մը ատեն, ու պատմածին ազդեցութեան և սկսելու վրայ եղող անձրեւին ալ զովութենէն մսելուն, կոմկեց վերարկուին կոճակները, վեր առաւ օձիքը և չարունակեց տենդոտ փութկոտութեամբ մը։

—Վե՛րջը՛ը՛ը՛..., վե՛րջը..., երբոր ուշաբերեցայ, Բրինքիրոյի ծովեզերեայ գրօսարաններէն մէկուն մէջն էի, քանի մը մարդոց խնամքին տակ. վիպա քովը թեթեւ սկրտուք մը միայն կար և անոնցմէ ալ պատռուածք մը գլխուս վրայ. շոգենաւը դանդաղ գնացքի մը մէջ կը գտնուի եղեր այն պահուն, և նաւապետը գերմարդկային ճիգով մը յաջողեր է անիւը կեցնել ճիշդ այն վայրկեանին՝ ուր անիկա կէս դարձուածք մը ըլած, ակնթարթի մը մէջ կրնար փչուր փչուր ընել զիս...

. . . . . .

Բարակ անձրեւ մը տեղալ սկսած էր վայրկեանէ մը ի վեր, մայիսի յանկարծական անձրեւ մը՝ որ փոշին կը սմքեցնէր։ Երիտասարդները դուրս ելան դարատանէն, գլուխնին կախած քիչ մը և երկուքն ալ մտածկոտ։ Վահրամ մտքէն վանել կը ջանար արկածին վերյուշումը, մինչդեռ Յակոբ՝ սոսկումով համակուած, անխօսուկ կ'առաջնար անոր քովէն, աչքերը գոց գրեթէ ու դեղեւկոտ։

Երկինքը արշնաթոյր զանգուածի մը կը նմանէր վերը՝ որուն վրայ լոյսի ծուէն մը անգամ չէր երեւար. մութը գրկած էր չորս դին՝ և տուներու լուսաբակ պատուհանները միայն զայն կը պատուէին հոս ու հոն։ Երկու տղաքը բաւական թըրջուած էին արդէն, երբ Նշան Թաշի տանող ճամբուն առջեւ բաժնուեցան իրարմէ։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

(Շարունակելի)

ՕՍՄԱՆԵՐԻՆԸ ՊԱՐԶԵԼ

Ցայտնի է թէ արդի օսմ. գրականութեան մէջ արաբերէն և պարսկերէն բառերը քիչ բացառութեամբ մերթ արաբերէն(*) և յաճախ պարսկերէն օրէնքով կը գործածուին առանց իւրացումի. հետեւաբար օսմաներէնը իր մէջը կը պարունակէ թուրքերէնէ զատ՝ արաբերէն եւ պարսկերէն լեզուներու սարֆի և նահվի օրէնքներէն մաս մըն ալ. ահա սոր համար կ'ըսուի թէ լեզուն խճողուած է։ Այս պարագաներու մէջ կարելի չէ անշուշտ օսմաներէնը սորվիլ և հասկնալ թուրքերէնի հետեւելով միայն, ինչ որ շատերուն ծանօթ է արդէն։ Եւ որովհետեւ ինչպէս ասկէ առաջ, նոյնպէս հիմա ալ օսմաներէնը պարզելու ձգտումներ կը տեսնուին հոն և նոր գրողներէն ոմանց քով, ասիկա յարմար տուիր մը սեպելինք օսմաներէնի ուսուցման վերաբերեալ ինչ ինչ կէտերու մասին ալ մեր տեսութիւնները ներկայացնելու։

Այս մասին ի՞նչ ուղղութեան հետեւելու ենք մեր վարժարաններուն մէջ. այս խնդիրը ինքնին շատ պարզ է արդէն. մինչեւ իսկ մեր նախորդ յօդուածները կարդացողները առանց մեղի ապասելու կրնան ճիշտ հետեւութիւն մը հանել լեզուին ներկայ վիճակէն դատելով. Սորվեցընել ինչ որ օսմաներէն լեզուի օրէնքը նկատուած է մինչեւ հիմա», առանց բոլորովին նախապաշարուելու չափազանց պարզաբերներու ջերմ նախանձախնդրութենէն, ինչպէս նաեւ առանց յուսակտուր ըլլալու հնաբերներուն ալ հակառակ գաղափարներէն։ Այդ օրինակ լեզուական խնդիրներ կարելի չէ որ անմիջական լուծում մը ստանան, աննպատակ կամ նպաստաւոր։ թեր ու դէմ կարծիքներ պիտի յայտնուին, մանաւանդ ներկայ ժամանակիս մէջ, ուր լրագրական էջերը միշտ բաց են այս տեսակ օգտակար խնդիրներու վերաբերեալ յօդուածներուն համար։ դեռ խրթին գրուածներ ալ, պարզ գրողներն ալ իրենց ընթերցողները և համակրողները պիտի ունենան իրարմէ աւելի կամ նուազ։ 1255ին վախճանած Աքիփ փաշայի օրէն սկսելով այսպէս եղած է, թէեւ վերոյիշեալ թուականին դեռ լրագրութիւն չկար հոս, բայց այն ատենները ալ կարծիք փոխանակելու համար տարբեր միջոցներ չէին պակսեր։ 1275ին —ուր պարզելու ձգտումները դարձեալ կը շարունակուին—լոյս տեսած Բեսիմի փաշայի Տիւեմաթի թարգմանութիւնը՝ գրական բարձր և խիստ կանոնաւոր ոճով գրուած գործ մը նկատուած է այն ատենները և մինչեւ իսկ դեռ մօտ տարիներս։ մինչդեռ հիմա այդ ոճն ալ վարուած է գրականութենէն, Շինասիի, Բէմալի հիմնած և Մուալլիմ Նաճիի մշակած ոճին տեղի տալով։ հիմա եթէ մէկը այդ ոճով գրական գործ մը հեղինակելու ըլլայ, նրբամիտ քննադատներու սուր երդիմանքներէն օձիքը չի կրնար ազատել, պարզապէս բարոյական ապաշխարանքի մը կ'ենթարկուի առանց քաւութեան արժանանալու։ ասկէ այ կրնանք հետեւցնել թէ արդի գրական ոճն ալ որ մը տեղի պիտի տայ աւելի պարզ և բարեփոխեալ ձեւի մը, քանի որ պէտքը անկնելու է, մանաւանդ ժողովրդական գրականութեան մէջ, և միեւնոյն ձգտումներն ալ կը չարունակուին յարմանուն հանգամանքով մը։

Բայց ներկայ պարագաներու մէջ կարելի չէ փոխել գավաթի սամանիեան արդի օրէնքները, որովհետեւ թէ՝ այն օրէնքներն են որ դեռ կը տիրեն լեզուին մէջ և թէ մենք չենք լեզուին բուն տէրը։ ուստի ընդունուածներէն նշանակեց մը իսկ զանց ընելու իրաւունքը չունինք։ Սակայն կէտ մը կայ որուն կարեւորութիւնը ալ՝ եղածին պէս գնահատուած չէ մեր վարժարաններէն ոմանց մէջ. այս կէտն է թուրքերէնի քերականութեան կանոնաւոր ուսումը։ Ցաւալով կ'ըսենք թէ տեսած ենք ազգային վարժարաններ ուր օսմ. քերականութեան արար՝ և պարս. մասերը միայն դաս կը տրուին, իսկ թուրք. մասը կամ բնաւ չ'աւանդուիր և կամ խիստ անխնամ և հարեւանցի կերպով դաս կը տրուի։ իրր կարեւորութենէ զուրկ չոր ու ցամաք ուսում մը կամ արդէն աշակերտներու ծանօթ բարբառ մը։ մինչդեռ նախեւառաջ պէտք է թուրք. մասը աւանդել ինքնամոլ, թուրք. քերականութեան չոր ու ցամաք չըլլալը հասկցնելու և աշակերտներուն հետաքրքրութիւնը գրաւելու համար պէտք է անոնց ուշադրութիւնը դարձնել ածանցման օրէնքներուն վրայ, խիստ պարզ բառերի օրինակներ բերելով. այս կերպով պիտի տեսնենք թէ ուսանող մը որչափ կը հետաքրքրուի արար. ածանցումներուն, նոյնչափ և թերեւս՝ լեզուն իրեն արդէն ծանօթ ըլլալուն համար ալ՝ աւելի պիտի հետաքրքրուի թուրքերէնով։ Ածանցումներու մասին մեր ըսած հատատելու համար քանի մը նմոյշներ կը դնենք հոս. պարմագ (փարմագ), աղաճ, բօգմագ. ասոնց ինչ ըլլալը ամէնքնիս ալ գիտենք. բայց հետաքրքրական է գիտնալ թէ ի՞նչ կը նշանակեն։ թուրքերէնն պար արմատը կը նշանակէ կայ, հանիլ, մնանալ, հալիլ, եւն, որմէ կազմուած է պարբմագ իրարու մտնելով. այս արմատին վերջը կցուած է գործիքի մասնիկ՝ մագ, չագմագ կոյծքարբառին պէս և եղած է պարմագ. հետեւաբար կը նշանակէ՝ հալելու գործիք։ Աղաճ կազմուած է թուրք. աղ արմատէն որ բարձրանալ նշանակութիւնն ալ ունի և կ'ըսուի կեօյ աղմագ՝ երկինքը բարձրանալ. ասոր վերջը կցուած է տեսակ մը բայածակոնի աճ մասնիկը՝ գլսաճ, բըգաճ բառերուն պէս. ուստի կը նշանակէ (վերը) բարձրացած, այսպէս կոչուած է ծառը, դէպի երկինք բարձրացած ըլլալուն համար, ինչպէս նաև նոյն ձեւէն առնուած են ասամ և սալզըմ անուններն ալ։ Թօգմագ կազմուած է բօգ արմատէն, որ կը նշանակէ կուչ, հիւսել, դալիլ, գարնել, որմէ չինուած են տօգանմագ, տօգուամագ, եւն. այս արմատին վերջը կը գտնուի նոյնպէս վերոյիշեալ գործիքի մասնիկը մագ, որով ըսել կ'ըլլայ՝ գարնելու գործի։ Միեւնոյն արմատէ չինուած է բօգաբ, գանաբ(**) բառին պէս։ Դեռ շատ մը թուրք անուններ որ պարզ բառեր կը կարծուին, ածանցման օրէնքի մը ենթակայ կը գըտնուին այսպէս։ Ասկէ զատ թուրք. մասվանկ արմատները կամ՝ սապէս ըսենք, արմատ կարծուած մասվանկ բառերը դարմանալի կազմութիւն մը ունին. մէջտեղի ձայնաւորները միայն փոխելով իմաստն ալ կը փոխուի. ասիկա կը յիշեցնէ մեզի արաբերէն արմատները որոնց տառերը տեղափոխելով զանազան նշանակութիւններ կու տան. բայց այս կէտը հիմա մեր նպատակին դուրս է։ Թուրքերէնէ քանի մը օրինակներ։ սագլամագ, սօգմագ, սըգմագ եազմագ, եօգլամագ, երգմագ, կեռմէք, կեռմէք, կիրմէք, եալամագ, եօլմագ, եըլմագ. իսկ անոնք որ ձայնաւորի այս փոխոխութեամբ իմաստ մը չեն յայտներ, պէտք է համոզուիլ թէ հինէն կայն այդ բառերը, բայց վերջէն կամ անգործածելի դարձած և կամ շատ փոփոխութիւն կրած են, օրինակի համար, ալմագ, օլմագ, ըլմագ. այս վերջինը թէեւ նոյնութեամբ չի գործածուիր հիմա, բայց անոր արմատը, կը տեսնուի ըլգ (գաղջ) բառին մէջ։ Նաև իւրաքանչիւր աներեւոյթէ կ'ածանցին շատ մը ձեւեր, թէև անոնցմէ ոմանք վարուած են հիմա, բայց լեզուն ի բնէ ունի այդ ածանցումները. գօմագ և գօմագ աներեւոյթին 26 ածանցեալ ձեւերը կը գործածուին հիմա օսմաներէնի մէջ, թող դիմաւորը ձեւերը. դեռ ուրիշներ ալ կը գտնուին. հետեւաբար թուրքերէնի քի-

(*) Արաբերէնի օրէնքները արաբերէն բառերու յատուկ են։

(**) Գանբրմագ կը նշանակէ դարձնել, արմատն է գան, որմէ կազմուած է գանաբ, որ հիմա կ'արտասանուի գանաս։

բականութիւնը չոր ու ցամաք չէ։ Ասոր մասին բաւ կը համարինք այսչափը։ Ուրիշ կարեւոր կէտ մըն ալ կայ, զոր չենք ուզեր լռութեամբ անցնիլ, որ է շարադրութեան դասը բարձրագոյն նախակրթարաններէն ոմանց մէջ շարադրութիւն սելով շատ անգամ հասկցուած է պաշտօնական և վաճառականական գրութեանց իմաստագրութիւն միայն, այսինքն պարզ մուրհակներ, աղերսագիրներ, և. գրել։ վաճառականական նամակ բնաւ չկայ։ Ուսանողը վարժութեամբ կամ թուղթակցէն կը սորվի պարտամուրհակ մը, և. գրել, առանց օրէնքը գիտնալու սակայն, իսկ անոնցմէ շատ ո և է բան մը չի կրնար շարադրել։ Մինչդեռ վերոյիշեալ գրութեանց կարելի եղածին չափ վարժեցնելով մէկտեղ, բուն լեզուն գրել կարենալու համար պէտք է զանազան նիւթերու վրայ շարադրել սորվեցնել, նախ փոքրիկ պատմութիւններ գրի առնել տալով և յետոյ աստիճանաբար նիւթը բարձրացնելով եւ ընդարձակելով. թէեւ առաջինն ալ պէտք է իբր գործի և հացի նիւթ, բայց երկրորդն է որ տղուն առիթ կու տայ լեզուն իւրացնելու։ «Այս պարտ է առնել եւ զայն չթողուլ։ ապա թէ ոչ կարելի չէ որ կանոնաւոր թուրքերէն գրողներ հանդիպին մեր վարժարաններէն։ Այս դիտողութիւնները վերաբերութիւն չունին անշուշտ մեր այն պաշտօնակիցներուն հետ որոնք գնահատած են թուրք. քերականութեան և շարադրութեան կարեւորութիւնը և ատոր համեմատ ուղղութեան մը կը հետեւին։

Օսմաններէնի ուսման աստիճանին գալով, այս մասին աւելորդ կը նկատենք ո և է գաղափար մը յայտնել, որովհետեւ Ուսումն. Խորհուրդին կրթական ծրագրին մէջ պէտք եղած աստիճանը ցուցուած է արդէն։

Ոչ նուազ կարեւոր է նաև առոգանութեան խնդիրը, որուն այնչափ ուշադրութիւն դարձուած չէ։ Արաբ. և պարսկ. բառերը այնպիսի եղանակով մը կ'արտասանեն յանախ, իբր թէ թուրքերէն ըլլային անոնք, այսինքն առանց երկար դիրերուն կարեւորութիւն ընծայելու, մինչդեռ անոնց հիշդ առոգանութիւնն է որ ներդաշնակաւոր և քաղցր հնչդամանք մը կու տայ արտասանութեան։ Մեր այս դիտողութիւնները առանց ո և է յայտնութեան ներկայացնելով, կը կրկնենք մեր յօդուածը։

Ս. Ց. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.—Լա Հէյեն կը հեռագրեն ուրբաթ օրուան թուականով թէ դեսպանախորհուրդին կողմէ Ռուսիոյ կայսեր ուղղուած յարգանաց հեռագրին պատասխանը պիտի կարդացուի յաջորդ նիստին։ Դեսպանախորհուրդին մասնակցող տէրութեանց առաջին պատուիրակները նոյն օրը գումարուեր են աշխատութեանց ծրագրին վրայ հանձնաժողովի համար։ Ինչպէս ծանուցինք, Դեսպանախորհուրդը երեք յանձնաժողովի բաժնուած է։ Առաջինը զէնքնկեցութեան խնդրով պիտի զբաղի, երկրորդը պատերազմի օրէնքներու հաստատումով և երրորդը իրաւարարութեան խնդրով։ Իւրաքանչիւր տէրութիւն իր ներկայացուցիչը պիտի ունենայ այդ երեք յանձնաժողովներուն մէջ։ Այդ խնդիրներու մասին կատարուած քանակցութիւններուն մէջ կատարեալ ներդաշնակութիւն մը նշմարուած է։ Լը-բրագրական ներկայացուցիչները շաբաթ օրէն սկսեալ պիտի չընդունուին Դեսպանախորհուրդին մէջ։

—Մ. Նահանգաց Նախագահը հեռագիր մը ուղղելով Ռուսիոյ Կայսեր, շնորհաւորեր է Դեսպանախորհուրդին բացման և այդ գումարման նպատակութիւնը ստանձնած ըլլալուն համար.

—Լա Հէյեն կը հեռագրեն շորեքշաբթիի թուականով.—Զրոյց կայ թէ Դեսպանախորհուրդին նիստերը բացարձակապէս դռնփակ պիտի չըլլան, որովհետեւ կարծիք կը յայտնուի թէ բանակցութիւնները գաղտնի պահելը պատշաճ պիտի չըլլայ։ Նախագահ Պ. Սթալ խնդիրը պիտի ներկայացնէ Դեսպանախորհուրդին երկրորդ նիստին։ Ռուսիոյ պետական խորհրդական Պ. Պլոք որ Պաsեռզմբեռ Ազգագան անուն գիրքի մը հեղինակն է, Զարին կողմէ պաշտօն ստացաւ տեղեկագիր մը պատրաստել Դեսպանախորհուրդին յաջողելու հնարաւորութեանը վերաբերեալ, որովհետեւ Նիքոլա Կայսրը պաշտօնական տեղեկագիրներէն զատ կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՞նչ կը խօսուի և ի՞նչ կը գրուի Դեսպանախորհուրդին նկատմամբ։ Պ. Պլոք աւելի կարեւոր պաշտօն մըն ալ ունի։ Միւս տէրութեանց պատուիրակներուն հետ տեսակցութիւններու միջոցին պիտի առաջարկէ անոնց որ Դեսպանախորհուրդը միայուն մասին մը ըլլալով ամէն տարի գումարուի, որպէս զի հետզհետէ փորձառութեան ցոյց տուած պարագաներն ալ նկատողութեան առնելով աշխատի խաղաղութեան գործին յառաջացմանը։ Պ. Պլոք երրորդ պաշտօն մըն ալ ունի որ է առաջարկել Դեսպանախորհուրդին որ զինուորական, տնտեսագիտական ու ընկերական խնդիրներու մէջ հեղինակութիւն ունեցող անձերէ միջազգային յանձնաժողով մը կազմուի, որ սահմանէ ապագայ պատերազմի մը առաջ բերելիք միասերը ժողովուրդներուն համար։

—Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ երեսփոխան Պ. Ուկրոն հարցուցեր է կառավարութեան թէ իրա՞ւ է որ Ռուսիա, իբրեւ ներկայացուցիչ Սեւ Լերան, երկրորդ ձայն մըն ալ պիտի ունենայ խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդին մէջ և թէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ պատուիրակները ձեռնարկներ ըրած են ատոր արգելք ըլլալու համար։

Պ. ԿՈՇՈՒԹԻ ՃԱՌԸ.—Անգլիոյ ծովային Նախարար Պ. Կոշը անցեալ շաբթու հայկերոյթի մը պահուն ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ հարաւային Ափրիկէի մէջ կացութիւնը տակաւին երկիւղալի է։ Նախարարը յոյս յայտնեց Նախագահ Քրիւգերի իմաստութեանը վրայ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Բեռլէրապուրկէն կը հեռագրեն Բոլիդիճէ Գորեսբոնսէնճի թէ Ռուսիոյ կառավարական շրջանակներուն մէջ բացարձակապէս կը հերքուին այն լուրերը թէ ռուս կառավարութիւնը հակառակ ըլլայ Կրէքովի նախարարութեան։ և թէ Բեռլէրպուրկի դասկիճը մտադիր եղած ըլլայ իր ազդեցութիւնը բանեցնել պուլկարական վարչութեան պաշտօնեաներու ընտրութեան գործին մէջ և կամ ո և է կերպով խանգարել Պուլկարիոյ ներքին գործերուն։ Այս տեսակ ընթացք մը, կը յարէ նոյն հեռագիրը, բոլորովին հակառակ պիտի ըլլայ Ռուսիոյ արդի քաղաքականութեան։ Պալքանեան երկիրներու հանդէպ և թէ փափաքելի է որ կասկածի չենթարկուի այդ սկզբունքներուն պահպանութիւնը ռուս կառավարութեան կողմէ։

ՍԻՊԵՐԻԱ.—Ռուսիոյ Կայսեր նախագահութեամբ անցեալ շաբթու խորհրդակցութիւն մը կատարուեր է Սիպերիա դատապարտեալներ ղրկելու խնդրին վրայ։ Կայսրը յայտարարեր է թէ տարագրման արդի եղանակը ոչ միայն անօգուտ, այլ նաև վնասակար է Սիպերիոյ, որուն զարգացմանը պատճառաւ տարագրումը կորսնցուցած է իր պատժի հանդամանքը եւ հիմա յառաջդիմութեան համար խոչնդոտ մը եղած է։ Նիքոլա Բ. հրամայեր է յանձնաժողով մը կազմելով խորհրդակցիլ տարագրման տեղ ուրիշ պատիժներ սահմանելու համար։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահ Պ. Լուպէ հեռագրով շնորհաւորեց Ռուսիոյ Կայսեր ծննդեան տարեդարձը և իր բարեկամական զգացմանց հաւաստիքը տուաւ։ Նիքոլա Կայսրն ալ հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Լուպէի, միեւնոյն զգացումները յայտնելով։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Իտալական նաւաբաժնէն երու խումբ մտերս Թուլոն պիտի երթան՝ Ժան s'Arf ֆրանսական նոր յածաւորակին ծովը լիցուցելու հանդէսին ներկայ գտնուելու համար։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Հանկ-Քոնկէն ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն Թայմզի թէ Վու-Զուի մէջ թուղթեր փակցուեր են, ժողովուրդը հրաւիրելով ջարդելու օտարականները, մանաւանդ քրիստոնեաները։

—Բէքինէն նոյն թուականով կը հեռագրեն թէ Թիեն-Զինէն Շինկ-Բիանկ չենուելիք երկաթուղիին դաշնագրութիւնը ստորագրուեր է անգլեւգերման սէնտիքային ներկայացուցիչներուն և Զինու կառավարութեան կողմէ։

—Բէքինէն մայիս 15 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի.

«Զինու կառավարութիւնը այն ծանուցագրին մէջ որով մերժեց Ռուսիոյ պահանջած արտօնութիւնը, կ'ըսէ թէ իրեն համար անկարելի է երկար ատեն հաւատալ Ռուսիոյ բարեկամական յայտարարութիւններուն։ Ռուսիոյ պահանջումը մեծ անձկութիւն կը պատճառէ Բէքինի մէջ։ Մայր կայսրուհին միշտ կը խորհրդակցի բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ։ Կ'երեւայ թէ ռուսական այս պահանջումին հետեւանքով Զինացիները նորէն Անգլիոյ կողմը պիտի դառնան, անոր օգնութիւնը վայելելու համար։»

—Ռուսիոյ նոր պահանջումին լուրը բաւական յուզում պատճառեց Անգլիոյ խորհրդարանական շրջանակներուն մէջ։ Անցեալ երկուշաբթի Խորհրդարանին մէջ երեսփոխան մը հարցուց արտաքին գործոց խորհրդականին թէ Ռուսիոյ նոր պահանջումին հետեւանքով Անգլիոյ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի չառնէ՞ Եանկ-Զէ-Քիանկի հովտին սահմանները բացողներ կերպով գծելու համար։ Պ. Պրոտրիք պատասխանեց թէ Մանչուրիոյ երկաթուղիին մինչեւ Բէքին ընդարձակուիլը վերաբերութիւն չունի Եանկ Զէ-Քիանկի հովտին հետ և այդ հովտին համար է որ Անգլիոյ կառավարութիւնը համաձայնութիւն մը կնքեց Ռուսիոյ հետ։ Հարցասնդող երեսփոխանը հարցուց թէ կառավարութիւնը կրնա՞յ մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդել Ռուսիոյ պահանջումին վրայ և կրնա՞յ ըսել թէ իր ազդեցութիւնը պիտի բանեցնէ արգիլել Նիու-Զուանկի երկաթուղիին գիծը Բէքինի միացնելու գործը, որովհետեւ այդ պարագան անգործութեան պիտի դատապարտէ հիւսիսային երկաթուղիի գիծերը որոնք անգլիական դրամագլուխով շինուած են։ Արտաքին գործոց խորհրդականը քաջէս պատասխանեց.

«Բէքինի անգլիական դեսպանատան գործակատարը մեզի տեղեկագրած է միայն թէ ռուս կառավարութիւնը Զինու արտաքին գործոց խորհուրդին արտօնութիւն ուղած է մինչեւ Բէքին երկաթուղի մը շինելու համար, բայց մեր ներկայացուցիչը չէ ըսած թէ միացումը Մանչուրիոյ գիծին ո՞ր կէտին վրայ պիտի կատարուի։ Դիտցածս սա է թէ Զինու կառավարութիւնը մերժած է Ռուսիոյ պահանջումը։ Հիմակուհիմա Անգլիոյ կառավարութիւնը ասկէ աւելի բան մը չի կրնար ըսել։»

—Անգլիոյ կառավարութիւնը անցեալ երեքշաբթի պաշտօնական տեղեկութիւն ստացաւ Հոն-Քոնկի ներքին մասերուն կացութիւնը վրայ, որ թէև խռովուած է, մանաւանդ Քէռ-Լունկի մէջ, բայց վրդովիչ հանգամանք մը չունի։ Շփոթութեան պատճառը բնիկներուն դժգոհութիւնն է, այդ տեղերը Անգլիոյ թողուելուն համար։ Բնիկները կ'ըսեն թէ Անգլիոյ և Զինու կառավարութիւնները պէտք էր որ նախ իրենց հաւանութիւնը առնէին։

—Հոնկ-Քոնկէն մայիս 16 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի.

«Կամարները և հարիւր հրացանակիրներ հոս վերադարձան։ Առոնք գրաւեր են Քէռ-Լունկի քաղաքը, ուր իրենց մտադրութիւնը մանտարինին յայտնելէն ետքը պարտաւորեր են չինացի զօրքերը զէնքազերծ ընելու։ Անգլիական դրօշակը պարզուեր է առանց միջադէպի։ Ցիսուն հրացանակիրներ հոն ձգուեր են իբրև պահակ։ Հոլոն խումբեր ալ կը պահպանեն Քէռ Լունկի բրիտանական թաղին մասերը։ Տակաւին լուր առնուած չէ երկկ Քէռ-Լունկի ներքին մասերը ղրկուած զինուորներէն։»

—Պէրլինի լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ 1200 չինական զօրքեր Ի-Զէու-Ֆու հասեր են։ Սակայն կը հետեւցուի թէ գերման արշաւանքը նպատակին հասած է, այն է թէ գերման կառավարութիւնը հրաւիրել այդ կերպով Զինու ուշադրութիւնը հրաւիրել բարկարգութիւնը պահպանելու անհրաժեշտ պէտքին վրայ, որովհետեւ այդ կողմերը Եւրոպացիներու կեանքը ու ինչքը միշտ վտանգի մէջ էր։ Ուրեմն Ի-Զէու-Ֆու ղրկուած չինական զօրքերը բարեկարգութեան վրայ պիտի հսկեն։

—Հեռագիրը ծանոյց թէ Զինու կառավարութիւնը արտօնած է կաթոլիկ կրօնքին ազատ կիրառութիւնը Զինու մէջ։ Այդ առթիւ հրատարակուած հրամանագիրը կը ճանչնայ թէ կաթոլիկ կրօնքը սմ. բոլոր Զինու կայսրութեան մէջ տարածուած է և թէ զայն պէտք եղածին պէս պաշտպանելու համար հին դրդուածով կանոնագիր մը պատրաստուած է։ Կաթոլիկ Եպիսկոպոսները՝ փոխարքաներուն և կառավարիչներուն հաւասար աստիճանով պիտի ճանչցուին և միմիոնարներն ալ իրենց դիրքին համաձայն։ Ասոնք պիտի կրնան կառավարական պաշտօնեաներուն հետ բարեկամաբար կարգադրել կրօնական գործերը։ Պապին Ֆիաու-Հանկ (կրօնքին կայսրը) անունը տրուած է։ Ֆրանսական պաշտպանութիւնը ճանչցուած է բոլոր իր առանցնաչնորհումներով։ Ֆրանսայի դեսպանը միայն պիտի կրնայ պաշտօնապէս բանակցիլ։ Եպիսկոպոսները երբ բարեկամաբար չկարենան կարգադրել խնդիրը, դեսպանին պիտի դիմեն։ Նաեւ եղած կարգադրութիւնը պաշտօնապէս ճանչցնելու և անոր գործադրութեանը հսկելու համար։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵՐԸ.—Մանիլայէն մայիս 15 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ապստամբները առջի օրը յարձակեր են ամերիկեան նաւաձիգ շոգենաւի մը վրայ, Ֆալամբիթի հիւսիսային կողմը։ Ամերիկացի տեղակալ մը սպաններեր է և երկու զինուոր վիրաւորուեր են։ Ապստամբները քառասուն հոգի կորսնցնելով ետ մղուեր են։ Սպանիացի զօրավար Ռիոս երկու փոխադրանաւով Զամպանգա և Սոլօ գացեր է այդ տեղերը գտնուած սպանական զինուորները Սպանիա ղրկելու համար։ Լուսնքն զօրավարը Սան-Միկուէլէն Սան-Իգնատիոս գացեր է։ Մաք-Արթուր զօրավարը Սան-Ֆէրնանտօ կը գտնուի։

ՌՈՒՍԻԱ.—Հավանայէն կը հեռագրեն ուրբաթ օրուան թուականով թէ Ամերիկացի Պրուք զօրավարին և Մաքսիմօ-Կոմէզի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է։ Կոմէզ յայտարարութիւնով մը խոստացեր է Ուաշինկթընի մէջ պաշտպանել Թուպպի դաշը և կղզին Հանրապետութեան անկախութիւնը։

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ.—Կ'ըսուի թէ Արպանիի դքսուհին մտերսակ էէ կատարելիք ուղեւորութիւնը վերաբերութիւն ունի Հոլանտայի Վիլհէլմինա թագուհիին ամուսնութեանը՝ Թէքի Ալեքսանտր դուքսին հետ որ 25 տարեկան է և եղբայր Եորքի դքսուհիին։

ՈՒՍՇԻՆԿԻՐԻ մէջ Տիուէյ ծովակալին մասնաւոր տուն մը շինելու համար յանձնաժողով մը կազմուեր է բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ որոնք կ'ուզեն այդ կերպով երախտագիտութիւն յայտնել Քալիթէի ճակատամարտին յաղթողին։

ԱՆԳԼԻԱՅ Երեսփ. Ժողովին նիստերը յետաձգուեր են մինչեւ մայիս 19/31։

ԷԼՊԱ-ՌՈՒՆԻ ՋՐԱՆՑՔԸ. — Պէրլինէն հինգշաբթի թուականով հեռագիր մը կը հերքէ այն լուրը թէ Էլպաէն Ռէն ջրանցք մը շինելու վերաբերեալ ծրագիրը երեսփ. Ժողովին կողմէ մերժուած ըլլալուն համար Նախարարութիւնը պիտի հրաժարի կամ Խորհրդարանը պիտի լուծուի, թէեւ այդ մերժումը բաւական յուզում պատճառած է։ Երեսփ. Ժողովին մէջ ամէնէն աւելի պահպանողականները դէմ կեցած են այդ ծրագրին, և պատճառն ալ այն է թէ փոխադարձ զիջողութիւններ կ'ուզեն, օրինակի համար երկաթուղիի գիծ մը շինել այն նահանգներուն մէջ, որոնց շահերը միասնած են ջրանցքերու մըրցումին պատճառով։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ.— Կը հերքուի այն լուրը թէ Թրանսվալի խնդրին հաւաքական միջնորդութիւն մը ընելու համար կարծիքի փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած ըլլայ Լոնտոնի, Բարլզի և Պէրլինի դահլիճներուն միջեւ։

ՄՈՌՇԱՆ ՀԱՅԱՐԱՊԵՏԸ. — Մառշանի արշաւախումբը, որուն Ճիպուտիի հասած ըլլալը ծանուցինք, յունիս 1ին Բարիզ հասնելով հոն երկաթուղիի կայարանին մէջ պիտի ընդունուի պատերազմական, ծովային ու դաղթային նախարարութեանց ներկայացուցիչներուն և զինուորական ակումբին նախագահին Լանուվել զօրավարին կողմէ։ Արշաւախումբը կայարանէն ուղղակի ծովային պաշտօնարանը պիտի երթայ, ուր նախարար Պ. Լոքրո

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՍԿՍՈՒՄԸ

Խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդին առաջին նիստերուն վրայ հետեւեալ նորագոյն տեղեկութիւնները կը գտնենք վերջին թղթաբերով առնուած վիճենական լրագիրներուն մէջ.

Հինգշաբթի կէս օրէն ժամ մը ետքը տէրութեանց պատուիրակները բաց կառքերով գացին Գուլի պալատին երկաթեայ վանդակորմին մեծ դրան առջեւ։ Այդ պալատը գեղատեսիլ անտառի մը մէջտեղը կը գտնուի։ Ճամբուն վրայ շատ բազմութիւն չի կար։ Միայն պալատին դրան առջեւ քանի մը հոգի կային լուսանկարչութեան գործիքներով, և տէրութեանց պատուիրակներուն անցած ատենը անոնց լուսանկարները առին։ Լա Հէյի ժողովուրդը անտարբեր է Դեսպանախորհուրդին համար և այս պարագան զարմացում կը պատճառէ օտարականներուն։ Հաւմատաբար այդ փոքր քաղաքին մէջ օտարականներու հաւաքումը հետաքրքրութիւն պէտք էր պատճառէ։ Դեսպանախորհուրդը եթէ Եւրոպական ուրիշ քաղաքի մը մէջ գումարուէր, փողոցները հետաքրքիրներով պիտի լեցուէին։ Լա Հէյի փողոցներուն մէջ ամէնէն աւելի ուշադրութիւն կը հրաւիրեն հիմնարկները։ Դեսպանախորհուրդին համար մը անձեր որոնք լրագրաց թղթակիցներուն հեռագիրները հեռագրատուն տանելու պաշտօն ունին։ Թղթակիցներուն մէջ ամէնէն ուշագրաւներն են Թայմզի ու Նիւ Եորք Հերալդի թղթակիցները։ Ասոնք ամսական հաղարան ռոպի կը ստանան և իրենց տրամադրութեանը տակ շատ մը քարտուղարներ ու պաշտօնեաներ ունին։

Ժողովասրահին մեծ դրան ճիշդ դիմացը կայ Բիւլենի մէկ մեծ իւղանկարը որ տեսական խաղաղութիւնը կը ներկայացնէ։ Թէ՛ այդ և թէ միւս սրահներուն մէջ գտնուած նկարներուն արժէքը քանի մը միլիոն ֆր. կը հաշուուի։ Ժողովասրահին մէջ գտնուած այդ նկարին առջև դիւանին համար բեմ մը շինուած է և անոր դիմացը տասը կարգ նստարաններ կան տէրութեանց պատուիրակներուն համար։ Ասոնք ֆրանսական սյրուբենի կարգով բաշխած են։ Առաջին կարգին աջ կողմը կան Գերմանիոյ պատուիրակները և յետոյ Մ. Նահանգաց։ Ասոնց քովը և նոյն կարգին վրայ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ, Պէլճիքայի ու Չինու պատուիրակները բազմած են։ Այս վերջինները ամէնէն աւելի ուշադրութիւն կը հրաւիրեն իրենց համազգեստներով և գլուխներէն կախուած մազի հիւսքով։

Առաջին կարգին ծայրը բազմած են Ֆրանսայի պատուիրակները որոնց պետն է Պ. Պուռժուա։ Ժողովասրահ մտնող պատուիրակներուն իւրաքանչիւրը Բիւլենի նկարին առջեւ քանի մը վայրկեան կը մնայ սքանչանքով զայն դիտելու։ Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն մէկ քանին ժողովասրահին մէջ կ'ընդունին տէրութեանց պատուիրակները և իրենց տեղերը կ'առաջնորդեն։ Պատուիրակներուն ամէնքն ալ, հոլանտացի ու տանիմարքացի սպայէ մը զատ, սեւ ըրնկոթ հագած են։ Ռուսիոյ պատուիրակ Պ. տը Սթալ երբ ժողովասրահը մտաւ, դրան առաջ շինացի պատուիրակներէն երկու հոգի կեցած էին։ Պ. տը Սթալ մօտենալով պահ մը տեսակցեցաւ անոնց հետ։ Ռուս պատուիրակը յետոյ մօտեցաւ գերման պատուիրակ Միւնթէր կոմսին որ անկիւն մը կեցած կը խօսէր քանի մը պատուիրակներու հետ։ Պ. տը Սթալ անոր հետ ալ տեսակցեցաւ։ Այդ միջոցին Ներս մտաւ Ֆրանսական պատուիրակ Պ. Լէոն Պուռժուա։ Նախ Պ. տը Սթալը և յետոյ Միւնթէր կոմսը բարեւեց որոնց հետ տասը վայրկեանի չափ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Քիչ ետքը եկաւ Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Ֆոֆոռ և ուղղակի դիւանին յատուկ բեմը ելլելով փայտեայ փոքր մուրճ մը սեղանին զարկաւ որ ըսել էր թէ Դեսպանախորհուրդին նիստը բացուած է։ Տէրութեանց պատուիրակները անմիջապէս իրենց համար որոշուած տեղերը նստեցան։ Սրահին մէջ մէկ երկու վայրկեանի լռութիւն մը տիրեց։ Պ. Ֆոֆոռ հընչուն ձայնով մը հետեւեալ ճառը արտասանեց.

«Պատիւ ունիմ Օգոստափառ Վեհապետիս անունով բարի գալուստ մաղթելու ձեզի։ Որին յարգանքներս կը մատուցանեմ Ռուսիոյ Վեհ. Կայսեր որ բարեհաճած է մեր քաղաքը որոշել իբրեւ գումարման վայր Դեսպանախորհուրդին։ Ն. Վեհափառութիւնը աշխարհի դրուատանաց արժանացող այս վեհոգի առաջարկութիւնը ընելով նորոգած է իր Օգոստափառ նախնիներէն Ալեքսանդր Ա.ի բաղձանքը որ էր Եւրոպայի վեհապետներուն և ազգերուն միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել։ Նիքոլա Բ. Զարը իր նախորդին այս բաղձանքը իրականացնելու մարդասիրական փափաքը ունեցած է։ Ն. Վեհափառութիւնը, առաջարկած է Դեսպանախորհուրդ մը գումարել՝ տէրութեանց սպառազինութիւններուն սահման մը դնելու և քաղաքակիրթ աշխարհին սպառազինութեանց հետեւանքով կրած տառապանքները բառնալու համար։ Անշուշտ Դեսպանախորհուրդին առաջին գումարման այս օրը ամէնէն նշանաւորը պիտի ըլլայ վերջացող դարուն պատմութեանը մէջ։ Այդ օրը կը զուգադիպի Զարին ծննդեան տարեդարձին որ Ռուսերուն համար ընդհանուր տօնախմբութեան օր մըն է։ Այդ վեհապետին կենացը ու բարօրութեանը համար ա կեղծ բարեմաղթութիւններս ընելով հանդերձ, ամբողջ աշխարհի անունով կը յուսամ թէ Ն. Վեհափառութեան բաղձանքը իրագործուի այս Դեսպանախորհուրդին ջանքերովը։ Զարը իր կայսրութեան օրերուն ամէնէն երջանիկը կը համարի այս օրը։ Մեր թագուհին որ Նիքոլա Կայսեր նման միւնոյն բաղձանքն ու զգացումները ունի, Դեսպանախորհուրդին համար այս պատմական գեղեցիկ պալատը յատկացուցած է։ Ինչպէս կը տեսնէք, այս սրահը զարդարած է Ժ. դարու ամէնէն նշանաւոր նկարիչներուն գեղեցիկ գործերովը։ Այս սրահը չենել տուած է Ֆրէտէրիք Հանրի իշխանուհին իր ամուսնոյն յիշատակը անմահացնելու համար։ Այդ նկարներուն մէջ, զորս աքանչանօք կը դիտէք, կայ հատ մը որ Վէսթֆալիի դաշնադրութիւնը կը ներկայացնէ այլաբանօրէն։ Այդ նկարը արժանի է ձեր ուշադրութեան։ Սրահին դրանը մօտ կախուած սա նկարը կը ներկայացնէ խաղաղութեան աստուածը՝ Յանոս։ Կը մաղթեմ որ այս այլաբանական նկարը բարեգուշակ բան մը ըլլայ ձեր աշխատութեանց արդիւնաւոր ըլլալուն համար։»

Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարին այս բանախօսութիւնը ջերմապէս ծափահարուեցաւ։ Պ. Ֆոֆոռ երբ նկարներուն վրայ կը խօսէր, բոլոր պատուիրակները դէպ ի այն կողմ կը նայէին։ Ճառէն ետքը Պ. Ֆոֆոռ առաջարկեց յանուն դեսպանախորհուրդին շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղել Ռուսիոյ Կայսեր։ Այդ առաջարկութիւնը ընդունուեցաւ։ Աւստրիոյ այդ հեռագիրը.

«Խաղաղութեան դեսպանախորհուրդին ադամները ձեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ յարգանօք իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելով, նաեւ իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնեն թէ իրենց կ'ինայ աջակցիլ իրականացնելու այն առաջարկութիւնը զոր Ձեր Վեհափառութիւնը կ'ընէ խաղաղասէր ոգիով մը։»

Այս հեռագիրը ընդունուելէ ետքը ռուս պատուիրակ Պ. տը Սթալ Դեսպանախորհուրդին նախագահ կարգուեցաւ և հետեւեալ ճառը արտասանեց.

«Նախ պարտք կը համարիմ անկեղծօրէն շնորհակալութիւն յայտնել Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարին որ այդչափ համակրանքով և յարգանքով խօսեցաւ վեհապետիս նկատմամբ։ Անշուշտ Ն. Վեհափառութեան վրայ խորին տպաւորութիւն մը պիտի ընեն Պ. Ֆոֆոռի ունեցած ազնիւ զգացումները և հոս ներկայ եղող տէրութեանց պատուիրակներուն փափկանկատութիւնը և բարեացակամութիւնը որոնցմով ծափահարեցին Պ. Ֆոֆոռի խօսքերը։ Թէեւ դեսպանախորհուրդին գումարումը Զարին նախաձեռնութեան կը պարտինք, սակայն պէտք չէ մոռնանք թէ մեր հոս գտնուիլը Հոլանտայի թագուհիին ազնուութեան մէկ արդիւնքն է։ Համակրելի և բարձր գաղափարներու տէր թագուհիի մը հովանիին տակ մեր հոս գտնուիլը պէտք է բարեգուշակ նշան մը համարինք թէ մեր խորհրդակցութիւնները նպաստաւոր արդիւնք մը պիտի ունենան։ Այսօր մենք կը գտնուինք ժողովուրդի մը մէջտեղը որ իր գործունէութեանը շնորհիւ բարեբաստիկ կեանք մը ապահովցնելու յաջողած է և այսօր քաղաքակիրթ աշխարհի գլխաւոր մէկ տարրը կը կազմէ։ Հոս ժամանակին խորհրդակցութեան առարկայ եղած է տէրութեանց քաղաքական կեանքին վերաբերեալ ամէնէն մեծ ու ամէնէն կարեւոր խնդիրը։ Պարոնե՛ր, Հոլանտան կրնանք միջազգային իրաւանց օրրանը նկատել։ Քանի մը տարի հոս շարունակաբար խորհրդակցութիւններ կատարուած են՝ եւրոպական տէրութեանց միջեւ եղած ամէնէն կարեւոր անհամաձայնութիւններուն համար։ Հոս ստորագրուած է ամէնէն արիւնալի ճակատամարտի մը վերջ տուող դաշնադրութիւն մը։ Մեր շրջապատը գտնուած իրեղէնները պատմական դէպքեր կը յիշեցնեն մեզի։ Խօսքս աւարտելէ առաջ պարտք կը համարիմ շնորհակալութիւն յայտնել Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարին որ այնչափ համակրանքով խօսեցաւ իմ վրայս։ Պ. Ֆոֆոռ իր իմաստութեամբը և կարողութեամբը իրաւամբ արժանի էր Դեսպանախորհուրդին նախագահելու։ Գալով անձիս, նախագահութեան կոչումը արդիւնք է այն յարգանքին որ կը տածուի՝ զէնքնկեցութիւնը առաջարկող վեհապետիս նկատմամբ։ Ես ձեռքս եկածը պիտի ընեմ այս պատկառելի ժողովին վստահութիւնը չհաւելու համար։»

—Զրոյց եղած է թէ ընկերվարականները Լա Հէյի մէջ ցոյց մը պիտի ընեն՝ Ռուսիոյ կողմէ Ֆինլանտացիներու առանձնաշնորհումները վերցուելուն դէմ. բայց շատ քիչ կարեւորութիւն կը տրուի այդ ցոյցերուն։

—Կիներու խաղաղասէր Ընկերութեան նախագահուհին հարցուցեր Պ. Ֆոֆոռի թէ Դեսպանախորհուրդի սրահին մէջ կիներուն ո՛րչափ տեղ պիտի յատկացուի։ Հոլանտայի արտաքին գործոց նախարարը պատասխաներ է թէ Տէրութեանց պատուիրակներուն ամէնուն համար իսկ տեղ չկայ ժողովասրահին մէջ։ Նախագահուհին շատ զայրացեր է այս պատասխանէն։

—Լա Հէյի պապական նուիրակին Վատիկանի հրամանաւ Հոլանտայի մայրաքաղաքէն հեռանալը մինչեւ մէկ ատիճան յուզում պատճառեր է տէրութեանց պատուիրակներուն։ Քանի մը տէրութիւններ համաձայներ են իրենց բռնելիք ընթացքին գլխաւոր կէտերուն վրայ։ Մ. Նահանգաց պատուիրակները ծրագիր մը պիտի ներկայացնեն դեսպանախորհուրդին՝ իրաւարարութեան դրութիւնը առաջարկելով։ Կ'ըսուի թէ գերման պատուիրակները՝ նախապէս ծանուցուածին նման հակառակ պիտի չըլլան խաղաղութեան։ Տէրութեանց պատուիրակները յաճախ իրարու այցելութիւն կուտան։ Ասոնք գաղտնի կը պահեն իրենց ստացած հրահանգները։ Հաւանական կը նկատուի թէ տէրութեանց մէկ քանին, ինչպէս Երբեակ Զինակցութիւնը, խումբ մը կազմելով համերաշխութեամբ պիտի գործեն։ Լուր կայ նաեւ թէ դեսպանախորհուրդին ծրագրին համար տէրութեանց միջեւ ընդհանուր համաձայնութիւն մը կարելի չէ եղեր գոյացնել։ Պատուիրակներէն շատերը իրենց տէրութիւններէն կատարեալ հրահանգ չառած Լա Հէյ գացեր են։ Այդ կառավարութիւնները մոռցեր են սպասողական դիրք մը բռնել և բանակցութեանց ստանալիք հանգամանքին համաձայն հրահանգ տալ իրենց պատուիրակներուն։

Ռուս պատուիրակ Պ. տը Սթալ Դեսպանախորհուրդի երկրորդ նիստին մէջ, շաբաթ, ճառ մը խօսելով մեծ կարեւորութիւն տուեր է իրաւարարութեան դրութեանը։ Պ. տը Սթալ խօսեր է նաեւ պատերազմի կանոններուն և զէնքնկեցութեանց սահմանափակուելուն վրայ։ Որոշուած է Դեսպանախորհուրդին խորհրդակցութեանց արդիւնքը հաղորդել լրագիրներուն։ Պ. Ֆոֆոռ նոյն նիստին մէջ կարդաց Վիլհէլմինա թագուհիին նամակը որով իրեն նկատմամբ յայտնուած համակրութիւններուն համար շնորհակալութիւն կը յայտնէ Դեսպանախորհուրդի անդամներուն։ Պ. տը Սթալ կարդաց Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին մէկ գիրը որով Զարին անունով շնորհակալութիւն կը յայտնէ Դեսպանախորհուրդին կողմէ առթի օրը Ն. Վեհափառութեան ուղղուած շնորհաւորական հեռագրին համար։ Նիքոլա կայսրը շատ գգածուելով իրեն նկատմամբ յայտնուած համակրութիւններուն համար, անկեղծ մաղթանքներ ըրած է Դեսպանախորհուրդին յաջողելուն։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ, 20 մայիս.— Նովոյե Վրեմիա խօսելով Ռուսիոյ Կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ Գերմանիոյ Կայսեր արտասանած ճառին և խաղաղութեան Դեսպանախորհուրդին բացման վրայ, կ'ըսէ թէ Դեսպանախորհուրդին գերման պատուիրակը այժ պիտի տայ ռուս պատուիրակին առաջարկութիւններուն։ Նովոսքի ալ կ'ըսէ թէ Գերմանիոյ կայսեր ճառը մեծ տպաւորութիւն պիտի գործէ Եւրոպայի վրայ և պիտի հաստատէ թէ Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ կայսերուն միջեւ կարծիքի կատարեալ համաձայնութիւն կայ, երկուքն ալ միեւնոյն նպատակն ունին և թէ երկու տէրութեանց կարերը ամրացնող պատմական յիշատակները՝ Դեսպանախորհուրդին երկու կողմի պատուիրակներուն կարծիքի համերաշխութեամբը աւելի եւս պիտի զօրանան։

ԲԱՐԻԶ, 21 մայիս.— Լա Հէյի պապական նուիրակը տեսակցութեան մը միջոցին ըսաւ թէ Լա Հէյն մեկնիլը չենթադրեր որ Հոլանտայի հետ իր յարաբերութիւնները խզած ըլլայ և թէ Պապը նկատողութեան առած է սա պարագան թէ Դեսպանախորհուրդին գումարման միջոցին իր նուիրակը եթէ Լա Հէյ մնայ, կրնայ ըլլալ որ անհաճոյ դէպքերու պատճառ ըլլայ։

ՊԷՐԼԻՆ.—Գերման լրագիրները Դեսպանախորհուրդին առաջին նիստին վրայ խօսելով կ'ըսեն թէ Դեսպանախորհուրդին մէջ ներկայացուցիչ ունեցող բոլոր ազգերն ալ թէեւ ջերմայեռ փափաքող են խաղաղութեան՝ իրենց սպառազինութեան բեռը թեթեւցնելու համար, սակայն քիչ յոյս կայ որ Դեսպանախորհուրդը գործնական ու գոհացուցիչ արդիւնք մը ունենայ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Սովորական ընդհ. ժողով, 11/23 յունիս

Կանոնագրի 34դ յօդուածին համաձայն, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան բաժնետէրերը հրաւիրուած են սովորական ընդհանուր ժողովի որ պիտի գումարուի յունիս 11(23, ուրբաթ, ժամ մէկուկէսին (Ը. Ե.) յետ միջօրէի, ծխախոտի Բէյժիի կեդրոնատեղին, Գալաթիա։

Օրակարգ. 1—Տեղեկագիր վարչական խորհուրդին։ 2—Տեղեկագիր հաշուեքննիչներուն։ 3—Վաւերացում 1898 տարեշրջանի հաշիւներուն։ 4—Վարիչի մը (administrateur) ընտրութիւն։ 5—Մասնակի վոփոխում Վարչական Խորհուրդի անդամներուն։ 6.—1899 տարեշրջանի հաշիւները ճշդելու պաշտօն ունեցող քննիչներու անուանում։

Ժողովին ներկայ գտնուելու իրաւունք ունին այն բոլոր բաժնետէրերը որոնք առ նուազն 10 բաժնեթուղթ ունին՝ թէ՛ իրենց անունով և թէ՛ փոխանորդաբար, և որոնք իրենց բաժնեթուղթերը Օսմ. կայս. Պանքային յանձնած ըլլան իկ. Պոլիս և կամ գործակալութիւններուն, մինչեւ յունիս 1(13 երեքշաբթի։

Կ. Պոլիս, 7(19 մայիս 1899. 2—3

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը շաբաթ օր ռուսական դեսպանատունը երթալով, այցելութիւն մը տուաւ Հռոմայ ռուսական դեսպան Պ. տը Նէլիտոֆի որ տակաւին մայրաքաղաքս կը գտնուի։ Այս առթիւ այցելեց նաեւ դեսպանատան գործակատար Պ. Զէրպաչէվի։

—Գահիրէի մեր թղթակիցը կը գրէ մեզ թէ առաջն. տեղապահ Տ. Յակոբ եպիսկոպոս Աշոտ որ 10-15 օրէ ի վեր Աղեքսանդրիա կը գտնուի եղեր, իր անձնական տկարութիւնը առարկելով հրաժարական մատուցեր է առաջն. տեղապահի պաշտօնէն և հրաժարականը ընդունուեր է։ Առաջնորդի ընտրութեան խնդիրը առ այժմ յետաձգուած է։ Տ. Յակոբ Սրբազանի պաշտօնը առժամեայ կերպով պիտի վարէ Տ. Մարբէլ քահանայ, մինչեւ որ ընտրուի նոր Տեղապահը։ Հաւանական է որ Տ. Վահրամ եպիսկոպոս Մանկունի հրաւիրուի այդ պաշտօնին, կ'ըսէ մեր թղթակիցը։

Կը լսենք թէ երէկ Պատրիարքարան հասած է Գահիրէի նորընտիր քաղաքական ժողովին ընտրութեան տեղեկագիրը ի վաւերացումն։ Ակէ առաջ ծանուցինք արդէն ընտրեալ անդամներուն անունները։

—Այս առաւօտ Պայպուրթէն ստացած ենք նամակ մը ուրիշ կը տեղեկանանք թէ Տ. Ներսէս եպիսկ. Ալանեան այդ քաղաքը հասեր է ապրիլ 27ի երեքշաբթի օրը, Տ. Վահրիմ վարդապետի հետ։ Կիւմիւշխանէէն հեռագրուած ըլլալով Սրբազանին դէպի Պայպուրթ ճամբայ ելլելը, տեղւոյն առաջն. տեղապահը, քաղաքին երեւելիները, օրբանոցի տեսուչը և ժողովուրդէն մաս մը ընդառաջ գացեր են Վարդահան գիւղը։ Իսկ քաղաքէն կէս ժամ հեռու՝ ժողովրդական հոծ բազմութիւն մը ընդուներ է Սրբազանը։ Զօրեքշաբթի առտու, Տ. Ներսէս եպիսկոպոս այցելեր է որբանոցը և հինգշաբթի օր եօթը քահանայ ձեռնադրեր է չբշկակայ գիւղերուն համար՝ որոնք բաւական ատենէ ի վեր քահանայ չունէին։ Խարտաւիլակի պաշտօն կատարեր է Տ. Վահրիմ վարդապետ՝ որուն անունը տրուեր է ձեռնադրուած քահանաներէն մէկուն։ Ուրբաթ առտու, Տ. Ներսէս եպիսկոպոս օծման արարողութիւնը վերջացուցեր է անձամբ պատարագելով։ Այս արարողութեանց ներկայ գտնուեր են 2000 է աւելի ժողովուրդ որոնց մէջ կան եղեր նաեւ Ցոյներ։ Տ. Վահրիմ վարդապետ քարոզ խօսեր է՝ քահանայութեան կոչումը բացատրելով։ Մայիս մէկին՝ Ասլանեան եպիսկոպոս և Վահրիմ վարդապետ ճամբայ ելեր են դէպի Էրզրում։ Արդէն հեռագիրը ծանոյց թէ անցած երկուշաբթի օր հոն հասեր են՝ ուր պիտի կատարուէին կարգ մը ուրիշ քահանաներու ձեռնադրութիւններ ալ։

— Սուչովայէն այս առաւօտ ստացանք նամակ մը՝ որմէ կը տեղեկանանք թէ այդ քաղաքէն երեք ժամու չափ հեռու գտնուող Կուրա-Հօմոր քաղաքը ապրիլ 29ին ամբողջապէս հրոյ ճարակ եղած է։ այրեր են Հռոմէականաց եկեղեցին և Հրէից աղօթատունը։ Հայոց եկեղեցին ալ բռնկած, բայց քիչ մնասով ազատած է։ Դժբաղդաբար եկեղեցւոյ բոլոր կալուածները և քաղաքին հայ բնակիչներուն տուներն ու բոլոր ստացուածքները այրած են։ Սուչովայի հայ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը հանգանակութեան ձեռնարկեր է ի նպաստ այդ հրկիզեալներուն և հրաւէր կը կարդայ հեռաւոր կողմերու հայերուն ալ, մասնակցիլ այդ հանգանակութեան։

—Ատարազարէ կը հաղորդուի մեզ թէ Ս. Կարապետ թաղին Թաղ. Խորհուրդը իր հրաժարականը մատուցեր է վեց ամսուան պաշտօնավարութենէ ետքը։ Նոր ընտրութեան ձեռնարկուած է արդէն։ Կը յուսացուի որ նորընտիր Թաղ. Խորհուրդը յաջողի վարժարանին համար հոգաբարձութիւն մը կազմել, ինչ որ գոյութիւն չունէր վերջին վեց ամիսներուն մէջ։

—Տրապիզոնէ ստացուած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ առաջն. տեղապահ Տ. Խոսրով Վ. Պէհրիկեան Տրապիզոնի Ս. Փրկիչ վանքին տօնը կատարեր է Նոր Կիրակին՝ վանքի եկեղեցւոյն մէջ, փառաւոր հանդէսով, հաւատացեալներու խուռն բազմութեան ներկայութեամբ։

—Կրօնական ժողովի կողմէ պատրիարքական փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազանի յանձնարարուած է հրաւիրել Խմբրեան Տ. Յուսիկ և Հուրիկեան Տ. Յովհաննէս վարդապետները և անոնցմէ բացատրութիւն պահանջել թէ ինչ պատճառաւ Զատկի առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ իրենց յանձնուած պաշտօնները չեն գործադրած։ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան այդ բացատրութիւնները լսելէ ետքը տեղեկագիր մը պատրաստելով պիտի ներկայացնէ Կրօն. Ժողովին։

—Պատրիարքական փոխանորդ Սրբազանը տեղեկագիր մը յանձնած է Կրօն. Ժողովին որով հարկ եղած տնօրինութիւնը կը խնդրէ Վառնայի մէջ կրկնամուսնութիւն կատարող Տ. Գէորգ քահանային նկատմամբ, որ տեղւոյն Տ. Մարտիրոս քահանայի բացակայութենէն օգուտ քաղելով, իր ծննդավայրը ամուսնացած և զաւակներու տէր եղող անձ մը Վառնայի մէջ վերստին պսակած է ուրիշ կնոջ մը հետ։ Փոխանորդ սրբազանը կ'առաջարկէ խիստ պատիժ մը տնօրինել յիշեալ քահանային համար «յօրինակ այլոց»։

—Կիսարիոյ առաջնորդ Տ. Տրդատ Վ. Պալեան որ ուրբաթ իրիկուն մայրաքաղաք ժամանեց, շաբաթ օր Ազգ. Պատրիարքարան երթալով, վիճակային կարգ մը գործերու մասին խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։ Տ. Տրդատ վարդապետ ճամբան հիւանդացած ըլլալով պատաւորած էր քանի մը օր մնալ Էնկիւրիի և Դըր Շէկիր։ յառաջիկայ հինգշաբթի օր Բագէի չոգենաւով պիտի մեկնի Պաթում ուրկէ պիտի անցնի Էջմիածին եպիսկոպոսանալու համար։

—Կայս. պալատան Ա. Ճարտարապետ Պալեան Սարգիս պէյ հայելիի նախատիպար մը շիներ է 1900ի Բարիզի արուեստահանդէսին համար։ Այդ գեղարուեստական գործը Վեհ. Սուլթանին մատուցուելով, արժանացեր է Ն. Վեհափառութեան բարձր գնահատման։

—Ի նպաստ գաւառացի կարօտեալներու Ազգ. Պատրիարքարան ղրկուած է Աֆիոն Գարահիսարէ 50 ոսկի. Մաքրիգիւղէն 1030 ղրշ և Մխիալըճէն 609 ղրշ։

— Երէկ Թիֆլիսի մէջ պիտի կատարուէր ռուսահայ ծանօթ վիպագիր Պերճ Պռօշեանցի գրական գործունէութեան քառասնամեակը՝ ի պատիւ իրեն ճաշ մը տրուելով։ Այս առթիւ հանդանակութիւն մըն ալ կատարուած է՝ որուն արդիւնքը պիտի յանձնուի ծերուանազարդ գրագէտին։ Պերճ Պռօշեանց որ գաղթած է ուսուցչութիւն ընելէ, նիւթապէս անապահովելի վիճակի մը մէջ կը գտնուի։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՍԻՊԵՐԻՈՅ ՏԱՐԱԳՐԵԱԼՆԵՐԸ

ԲՈՐԻԶ, 20 մայիս.— Բեգերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիոյ կայսրը նախաձեռնութիւնը ստանձներ է ջնջելու Սիպերիա տարագրումը։

ՀՌՈՄ. — Զինու կառավարութիւնը վարձքով Իտալիոյ յանձնեց Շամմունի ծովածոցը։

—Հարաւային Ամերիկայէն յիսունեւեք եպիսկոպոս հոս ժամանեցին, մայիս 27ի եկեղեցական ժողովին ներկայ գտնուելու համար։

ԲԱՐԻԶ.—Էօժէնի Նախկին կայսրուհին ծանրապէս հիւանդ է։

—Պ. Պալլօ Պօռէ երեքշաբթի (վաղը) վճռաբեկ ատեանին պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը Տրեյֆիւսի գործին վրայ։

ՍՈՖԻԱ.—Կ'ըսուի թէ պուլկար կառավարութիւնը նկատողութեան առնելով Զանքովի, Բարավէլովի ու Սթոյլովի կուսակիցներուն բուռն ընդդիմութիւնը, որոշեր է լուծել Սոպրանիէն, եթէ անոր ներկայացուելիք ելմտական պայմանագրութիւնները մերժուին։ Այս պարագային նախարարապետը ու ներքին գործոց նախարարը պիտի հրաժարին։

ԲՈՐԻԶ.—Վճռաբեկ ատեանին բոլոր անդամները հրաւէր ստացան ներկայ գտնուիլ բոլոր ճիւղերու հաւաքական նիստին որ մայիս 29ին պիտի գումարուի Տրեյֆիւսի վերադատման գործին համար։

ԱՃԱՌՕՐԻԱՆ

ՏԻԺՕՆ, 21 մայիս.— Հանրապետութեան նախագահը և Պ. Տիւբիւի այսօր ներկայ գտնուեցան Պ. Բառնոյի համար կառուցուած արձանին բացման։ Ահագին բազմութիւն կար։ Պ. Տիւբիւ՝ հանդուցեալ նախագահին գովասանական բառ, կրկնուող ծափահարութեանց մէջտեղ։ Պ. Լուպէի շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը եղաւ։

ՀՌՈՄ.—Նոր նախարարութեան առաջարկած քաղաքական միջոցները վիճաբանութեան առարկայ պիտի դառնան Խորհրդարանին մէջ, մայիս 25ին։

ՎԻԵՆՆԱ.—Երեսփ. Ժողովին գերման կուսակցութիւնը կը պահանջէ որ գերմանական լեզուն պարտաւորիչ ըլլայ բանակին ու Խորհրդարանին մէջ, և կամաւոր ժողովուրդին համար։

ԹԱՏՐՈՆ ԹԷՓԻԼ ՊԱՇԻԻ

Ֆրանսական օպերէթի խումբը իր ներկայացումները կը շարունակէ Թէփէ Պաշիի Թատրոնին մէջ՝ մեծ յաջողութեամբ։ Շաբաթ իրիկուն ներկայացուեցաւ Մինեոճն և երէկ գիշեր՝ երկրորդ անգամ ըլլալով՝ Քառմեն։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

10 Մայիս 1899

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 758.

Ջերմաչափ 16.

Օդը ամպամած։

Կէս օր. — Ժամը 4.39։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ջերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	16
Սեւաստիա	—	21
Իզմիր	—	16
Հայֆա	—	—
Եկնիւրիւ	—	15
Պրուսա	—	18
Արխանկել	—	10
Բէզերապուրկ	—	9
Մոսկուա	—	13
Բարիզ	—	14
Վիեննա	—	14
Օսթաա	—	20
Սոֆիա	—	18
Աթէնք	—	22

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— Քիչ մը ալեկոծուած։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԱՐՄՏԻՐ.—Ցորեն.—Վերջացող շաբթուան մէջ հասաւ 25,000 քիլէ կակուղ ցորեն Վառնայէն, 10,000՝ Զակրայէն և 7000 Պրայլայէն։ Գործը ցորենէն հասաւ 150,000 օխա և ծախուեցաւ օխան 41-42 փր.ի։ Հաճար.—Վաճառում չի կայ։ Եգիպտացորեն.—Հրապարակը ոգեւորուած է. 2000 պարկ ծախուեցաւ Վառնայի տեսակէն, օխան 22-24 փարայի։ Դարի.—8000 քիլէ ծախուեցաւ Դանուբի տեսակէն, քիլէն 11—12 ղրշ.ի։ Վարսակ.— Վաճառում չկայ։ Թռչնակեր. — Վաճառում չկայ։ Սուսամ.—500 պարկ ծախուեցաւ Եւրոպայի համար, օխան 87 բր.ի։ Լուբիա. —200 պարկ ծախուեցաւ Բոսֆանճայի տեսակէն, պարկը 82 83 ղրուշի։

ԱԼԻՒՐ. — 500 պարկ հասաւ Օտեսայի տեսակէն, պարկը 78—101 ղրշ.ի, 10,00 պարկ Վառնայի տեսակէն, պարկը 75-76 ղրշ.ի, և 1500 պարկ Պրայլայէն, պարկը 81-85 ղրշ.ի։

ԳԱՂԹԱՔԵՐԲ.—Շաքար.—Թրիէսթէէն հասաւ 4800 պարկ և Ռուսիայէն 600 պարկ։ Ծախուեցաւ 4800 պարկ Թրիէսթէի տեսակէն, կէնդիմաբը 89-90 ղրշ.ի և 600 պարկ ռուսական, կէնդիմաբը 88 ղրշ.ի։ Խաճուկ.—1100 պարկ ծախուեցաւ 100 օխան 5էն 5.80 օսմ. ոսկիի։ Բրինձ.—1200 պարկ եգիպտական հասաւ, պարկը 78-81 ղրշ.ի, և 850 պարկ ռանգունի, պարկը 104 ղրշ.ի։ Պղպեղ.—Ժամանում և վաճառում չի կայ։ Սիպերիական կարագ.—Թականոթքի տեսակէն վրայ քիչ մը գործ եղաւ օխան 12 դուրուչէն։ Մոմ.— Ոչ հասաւ և ոչ ալ ծախուեցաւ։ Քարիւղ. —Թրանսիթի ընթացիկ գործառնութիւնը նոր սնուցուկը 18 ղրշ.էն։ Ռուսական սնուցուկը 22 1/2 և ռումանականինը 22 1/2 ղրշ. ոսկեդրամ կ'արժէ մեր հրապարակին վրայ։

ԱԼԷՊՈ.— Շաբթուան մէջ հասան 16 տակառ հունդարական. 36-36 1/2 օխան մէկ օսմ. ոսկիի և 6 տակառ Թրէբզինտքոս 38 1/2-39 1/2 օխան մէկ օսմ. ոսկիի։

ՀԱՆՔԱԾՈՒԹԻՒՆ.—Կարեւոր գործառնութիւններ։ Քարտիֆին թօնոն կարժէ 21-22 շիլին և Նիւքասլինը 20 շիլին։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ.— Անկարեւոր գործառնութիւններ։

ԱՐՏԱԾՈՒԵԼԻՔ ՆԻՒԹԵՐ.—Թիֆթիկ.— 720 հակ ծախուեցաւ օխան 18 3/4-22 1/2 ղշ։ Բուրդ.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Բամպակ.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Մեհաֆս.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Գինիները բարձրանալու հակամէտ են։ Կապերս.—Այլեւայլ տե

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնդոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, տակաւ հրդեհի ապահովագրութիւն մէջ որոյ բարձրագոյն Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ գրամատէրեր են ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի դումարը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ դիտաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր յարգ փճարած է հրդեհի զոհուածներուն համար։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակն՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանաց և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ցաւոնները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Գուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Գանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1

ՊԱՑՊ ՀԱՌՍԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բառարան Ս. Գրոց. 625 երեսներէ կը բաղկանայ և զարդարուած է աւելի քան 223 գեղեցիկ պատկերներով։ Կը պարունակէ Ամերիկայի և Եւրոպայի մէջ Սուրբ Գիրքը քննող գիտնայ հետազօտութիւններուն արդիւնքը։ Գրքին մէջ դրուած տեղեկութեանց ճշդութեան մասնաւոր խնամ տարուած է։

Կը յանձնարարուի որ հոգեւորականներ, ընտանիքներ և անհատներ այս գիրքէն մէկ օրինակ ստանան, և գործածեն զայն իբրեւ սատար, երբ կ'ուսանին իմանց Սուրբ Գիրքը։

Գրքին գինը մէկ մէջիմիտի է, թէեւ կ'արժէ աւելի քան երկպատիկը։

Տղայոց Աւետարան, ամսաթերթ պատկերազարդ, տարեկան բաժանորդագին 6 ղրշ.։ Կը պարունակէ զանազան տեսակ պատկերներ, նաև բարոյական և հրահանգին մասնոյ օգուտաձներ։ Շատ օգտակար ամէն պզտիկի։

Կը ծախուի Պայպլ-Հաուսի գրատան մէջ և փինճանճլար Եօղուշու։ 173

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
Ամենահին Միջազգային Ընկ.ն
Կենաց վրայ ապահովագրութեան
Stöckenուիւն յներոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվար տէ գ'Իդալիէի անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են Նոդռ-Տամ տէ Վիքդուար փողոց Թ. 42։

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին լրացուցած երաշխաւորութեան պատասխ գումարն է Մէկ Միլիարտ Բառասուն Միլիոն ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բաներ՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի չահերն են 14,400,000 ֆր.։ 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

Լ Նիւ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կրզատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր չահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ ապահովեր չէք, իսկա չահկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուղեցէք իբրեւ հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվարներու եւ տրբուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Լեզի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ֆ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ եւ ԸՆԿ.
Քենիչ-Պատուիրակ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վայվոտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 396
(Նոյն դիրքերուն մէջ յոյժ, հնար Զրոյցներուն դիմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատատիկ ցաւած ատամներն ալ անցանկ կը լեցնեն. ցաւազրկելու և բնական կերպարանքը պայմանաւ։

Ներքնոտներ ելանակաւ, նորը. ճաղակաւոր, և դիմացկուն արհեստական ատամներ կը պատրաստեն, յարմ և նման բնականի, ոսկի՝ կամարաձեւ դրոշի, ծամելու, և ազատ պատասխանելու երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թշերը ցուցնել դիմերու և ամենակատարելագործեալ ատամներու միջոցաւ, առանց յոյժ ատամնահանութիւն.

Ց. Գ. Ջմեռները կիրակի օրերն ալ, (Գիւղ- Ֆ- ոչ) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (Գիւղ- Ֆ- ինչ) հիւանդ կրնգունին Բերայի գործատեղին։

Դատարկելիք կրնան գիմել ընդանց ընակարանն, Ֆի- 1 Խրլուկ փողոց։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վենափառ. Սուլթանին Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուակիր
Ծ սէֆէր 1310)
Գործակալ, Ղալաթիոյ մէջ
Պ. Ալպէր Սիմընս
Ծակոբեան խան, Վայվոտա փողոց թիւ 67

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի, արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քարաքէոյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի հավլուսը փողոց, Օսմ. նամակատան դէմը

Դեր-գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զասօխ
Մարբուճճիլար, Զաչըլը խան, թիւ 21 194

ԹՕՐԳՍ ՈՒԹԼՈՒՔԻ
ԱՊԱՀՈՎ. ԿԱՐԳԱ ՇՈՒՆԵՆԱԿ
Տարեկան Գրանցեալ Գումարներ

Անուան	Թոնն	Անուան	Թոնն	Անուան	Թոնն	Անուան	Թոնն	Անուան	Թոնն
Ալպանս	1069	Հոլմ	1497	Գոզո	1011	Մարմ	724	Բոգնիթս	186
Այէքիս	3607	Գոնկոր	2906	Գրոանս	1895	Մարէնկս	2273	Մոսկով	1112
Անտէլս	1541	Գոբոս	895	Հիրս	775	Մարգէլիս	3709	Ցիրքիս	1738
Ազիսսոր	2377	Մէտս	4811	Հիսպանիս	1831	Միրքատս	3357	Սիրիս	1139
Գասանս	1829	Տամիրս	987	Հինտու	3723	Միտս	1057	Սբերս	1207
Գօրոտինս	1264	Տուրս	3888	Հարարիս	3807	Մոնգոլիայ	1735	Քասոս	132
Գրաֆս	1076	Դրաբս	1715	Հուանգէր	598	Մարիոս	2419	Ֆ. Ուիլսն	1541
Գրիւնս	841	Ֆինանս	504	Բանս	2354	Նէրս	1023	Բօրիս	3327
Գրիֆֆալս	4431	Ֆարս	2464	Խոտոս	5540	Ոհիս	4400	Քոլէտս	1470
Դէլոս	1671	Ֆլոթարտս	1520	Ֆիրնս	1030	Ոմանարիս	4036	Քորքիտս	487
Դալիքսս	1337	Ֆրանս	1481	Ֆիլս	1362	Պանանս	1535	Ուրպինս	2431
Դամէս	1244	Ֆրոս	953	Ֆոսքինս	2827	Բանիմա	1637	Վասրս	1944
Դաղս	1094	Ֆինլանտ	1235	Ֆրոնս	1700	Ռոս	810	Ֆոս	1289
Զիրսիս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1038	Ռիոսիս	2348	Զուիսերս	2383
Սիսէրս	1534	Ֆրանչիսս	4582	Լէբանոս	2872	Սամ	1893	Եէտս	183
Ֆլիս	2697	Գանիլէս	3060	Վիսքոնս	1643	Բոլս	1813	Զէրս	127
Գոլորատս	4235	Գրանս	1248	Լոնէնս	3191	Հոսէս	1783		

Տոբրս լոգենաւը, նաւապետ Բէյմ, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած է։ Մոթիլլս լոգենաւը, նաւապետ Ճոնսոնը, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի Իզմիր և ամսոյս 25ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ. գործակալս Ս. ՀԻԼՏ ԵՆՑ ԹԷԳՕ
Թիւ. 17—18. Քիւչիւք Մէրկէզ խան. Գալաթիա

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրգ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսքվա 37
Ապահովագրութեանց հիմք ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՈՒՂԳՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԵԱՆՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 82,500,000 »
1895 ի հաւաքք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ
Ղ-ՊԷ-,Ֆ-ԷՊԷ Էլ-ՊԷ (ՊԷԼԷ Մ-ԷՍԷՍ)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՈՖՕՐ ՐԷԲԷՆ

ԼԱՆՔՌԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆ, ՀԱՄԲԱՒԱՍԻՐ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երաշխաւորութեան գումար 147 միլիոն.
1871էն մինչեւ 1897 վճարուած գումար 239 միլիոն։

ՎԱՐԿ ՆԵՐՔՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Իտմոն Զիչի, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական, Նախագահ
» Ռոսոլֆ Հոեսս, Դեր-Նախագահ.
» Թէոդէր Հոեսս, կայս. և Թագ. մասնաւոր խորհրդական.
» Գոլոմոն Նաքօ, » » » » »
» Անթուան Բրօքէշ ա'Օսթէն.
Թէատրը Բոնդէն
Ժան ար Վէնինկ-Ինկէնհայն

Կառավարութեան Քոմիսէր
Պ. Ժ Ն Մ Ի Ի Ի, կայս. և Թագ. Նախարարական խորհրդական
Ընդհանուր գործակալ. ԼԻՕՆԷԼ ՊՕՆՏԻ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակը, Սարաֆօղլուի տուն։
ԱՐԵՒԵԼՔԻ Հ Մ Բ 176

COMP RUSSE
NAVIGATION A VAPEUR ET DF COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբթուան երթեւեկութիւնք
Գ. 11 23 Օգոստ ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դ. 12 24 Իզմիր, Բիրէ, Ազերսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։ Հարդրգակցելով Ազերսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Գերուսա եւ Գիոս)։
Հ. 13 5 Օգոստ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Հ. 13,25 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսոն, Օռնու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Գաւում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 14 26 Օգոստ ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 532

ԿՈՒՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ամսական Նիւթեր Ամերիկայ Լիվերպուլ և Ազատեալ Գիծ

Անուանք	Թոնն	Անուանք	Թոնն
Ումբրիա	7718	Գոնիկս	4581
Եղուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրմիա	7391	Մարաֆոն	2403
Ուրանիա	7268	Ազիա	2323
Բաւարիա	5587	Նարակոա	2166
Մէֆիսթոֆիլս	5417	Թարտիա	2240
Ֆանիա	4809	Բարիզրա	2144
Գիմիա	4551	Գրինլանտա	1899
Ալէրրս	2148	Մարգարէ	1855
Գէտար	1878	Ֆամաճնիա	12050
Շէրսուրկ	1614	Լուբանիա	12380
Գաբատնիա	1845		

Դիմել առ. ԹՈՄԱՍ Ջ. ՇՈՒՆ գործակալաց
Thomas C. oly
Մէյմանէթլի խան. Թիւ. 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 571

ՄԱՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կիրթ-լէ, Գլասգոյ, Մէնչիսթրի և Մեծ Ծովի գիծ

Անուանք	Թոնն	Անուանք	
Բանէս	3000	Թիպա	2500
Ամպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէլպը	3000	Նայրիս	2250
Գիսանորուա	3000	Բէրա	2250
Ֆարս	3000	Ֆիֆինս	2000
Սամանլի	3000	Նասրին	1500
Մարոսինեն	2500	Դիլլի	1500

Իտալիոյ շոգենաւը, նաւապետ Օռբի, ամսոյս դէպի 16ին Լիվերպուլէն հոս կ. հասնի ընդհանուր վաճառքով։
Դիմել առ. Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՄՍ ՄԱՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սգրիգ Լիվերպուլ

EMULSION SCOTT
ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

Միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իրօֆոսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ'օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԼԸ (սրբաձա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՒԹԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱԲԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՑ ՅԱՐԶԱԿՈՂ
ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործարանատէր Ֆ. Գալիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԼՈՒԻ ՊՈՒՍՆԱՐ

ԲԱՐԻԶՑԻ ՍՏԱՀԱԿ ՄԸ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ա. ՄԱՍ

ՄԱՐԴԱԿԵՐՆԵՐԸ

Տոքթէօռը՝ անոր չորս կողմը լաւ մը քննեց ու վստահ ըլլալէ ետքը թէ ո՛ և է վերք մը չունէր ու մէկ տեղն ալ չէր կոտրած, յայտարարեց թէ կրնայն զայն դիւղ փոխադրել։

Որոը վերջացած էր։

Երկու կապիտաններն ալ տարածուած էին գետնին վրայ։

Պատառ մը չիկար աւելի երկար ատեն անտարեն մնալու։

Կամմունտոսները անոնց ոտքերէն ու ձեռքերէն կապելով, փայտի մը անցուցին, յաղթանակաւ գիւղ տանելու համար։

Իսկ ստահակը՝ անվերջանալի զգուշութիւններով Օգանորի վրայ հանուեցաւ,

Փիղը կը զգար իր տեսած գործը և շատ ուրախ կ'երեւար ատոր համար։

Մաժէսթն ու տոքթէօռը Ֆուիքէի քովը եկան։

Ստահակը տոքթէօռին չնորհակալութիւն յայտնելէ ետքը, խափշիկին դարձաւ ըսելով.

—Շատ ուրախ եմ, պզտիկ բարեկամս, ինծի մատուցած ծառայութեանդ համար։

...Ոտքերէն ու ձեռքերէն կապելով փայտի մը անցուցին։

Ցեսոյ շարունակեց խոհուն դէմքով մը.

—Ա'խ սա աշխարհի չրջանը. բայց չը մառնա՛մ, տոքթէօռ, իմ ստանուած կապիկս մարմինը չնեռեն. կ'ուզեմ ուտել զայն։

Զ

Կոկորդիոսի եւ վարդագոյն փիւնիկի սուսորդութիւն.—Բարիզի սահակին զարմանքը.—Հացկերոյթ մը՝ հասարակածին տակ.—Թատրոն։

Կորիլը որսը՝ որ Մարուշի ի պատիւ տրուած հանդէսները կը բանար, երբ աւարտեցաւ, կամմունտոսներու ցեղապետը՝ Զէլուքօ, հացկերոյթի մը կազմակերպեց. և որովհետեւ կորիլը՝ ամենէն աւելի մարդու նմանող կենդանի մըն է, մտադրեց իր ճաշասեղանը զարդարել անոր միսէն պատրաստուած համադամներով։

Իր հրամանին վրայ, քանի մը կապամունտոսներ սկսան կտրտել ահագնու անասուններուն գլխները և ամաններու մէջ դնելով՝ փել՝ իրենց խոհանոցական ըմբռնումին համեմատ։

Բայց այդ կերակուրէն՝ որ շատ յարգի էր ու միայն նշանաւոր հիւրերու կը հրամցուէր, ցեղապետին տալիք հացկերոյթին համար կը պատրաստուէին նաև վարդագոյն փիւնիկներու (*) լեզուներ և ուղեղը, կարմիր մրջիւնի հաւկիթներով պատրաստուած։

Կարմիր մրջիւնը՝ իր մանրադիտական անուանին հակառակ ահագին կենդանի մը, ամէն կողմ առատ էր ու բնականաբար անոր հաւկիթները ձեռք ձգելն ալ դիւրին։

Բայց վարդագոյն փիւնիկը շատ դժուար էր ձեռք անցընել և ճիշդ ատիկա պիտի փորձէին որսորդները։

Ասոր համար, տոքի օրուան որսորդները միւնոյն կարգով ճամբայ ելան, իրենց հետ ունենալով նաև Ֆուիքէն՝ որ տասնըհինգ ժամ ետքը բոլորովին առողջացած էր մանաւանդ տեղական դարմանի մը շնորհիւ՝ զոր Կալամունդօսներու մէկ բժիշկը ցուցուցած էր։

Ժամ մը քալելէ ետքը, որսորդները հասան միլակ մեծութեամբ լիճի մը եզերքը։

Ահագին քանակութեամբ վարդագոյն փիւնիկներ կային լիճին մէջտեղը։

Աքանչելի էր անոնց տեսքը։

Ամէնքն ալ փայլուն փետուրներ ունէին, ու կը պտտէին հոս ու հոն՝ ատեն ատեն բանալով սիրուն թեւերնին որ շատ գեղեցիկ երեւոյթ մը կու տար իրենց։

Տոքթէօռն ու Անտրէ իրենց դարձուածներով զինուած էին։

Մարուշ երկար ծխափող մը միայն ունէր ձեռքը՝ զոր կը քաշէր ատեն ատեն, մուխի յորձանքներ հանելով։

Իսկ Զէլուքա և իր մարդիկը երկայն սուրեր միայն ունէին ձեռքերնին։ Բերած էին նաև դանակներ, պարկեր, որոնք եւրոպացիներուն զարմանքը կը շարժէին ամէն բանէ աւելի։

Կամմունտոսները՝ որոնք բաւական հեռուն կեցած էին, յանկարծ փող հնչեցընել սկսան։

Բոլոր փիւնիկները թռան խմբովին ու գաղին երիս հարիւր մէթրի չափ բացերը գտնուող տեղ մը թառելու։

Անտրէ ժամանակ չկորսնցուց։

Վայրկեանի մը մէջ հրացանը չոկեց եւ իր սքանչելի նշանառութեան շնորհիւ սպանեց թռչուններէն մէկը։

—Գուալ, Պ. Անտրէ, պուալ, պուռաց ստահակը։

Խափշիկները խնդալ սկսան, ու բնաւ երթալ որսը ձեռք ձգելու շարժում մը չէրին։

Ստահակը կատղեցաւ անոնց անտարբերութեան վրայ և անճարակներ ըլլալնին պոռալով, պատրաստուեցաւ լիճը նետուիլ և զարնուած փիւնիկը երթալ բերել։

Բայց այն վայրկեանին ուր մտադրութիւնը պիտի գործադրէր, Զէլուքօ արգիլեց զայն։

Եւ ճիշդ ալ ժամանակն էր։

Փիւնիկին իյնալուն վրայ չատ չէր անցած, երբ լիճին մակերեսը քսան տեղէ պատռեցաւ և ահռելի կերպով խրպոտ գլուխներ դուրս եկան. տարապայման մեծութեամբ կոկորդիլոսի գլուխներ։

Անոնցմէ մէկը երկուքի բաժնուեցաւ փիւնիկին ամէնէն մօտ գտնուողն էր որ կլափը կը բանար։

Վայրկեան մը ետքը թռչունը անհետացած էր անոր մէջ։

Ֆուիքէ՝ երախտապարտ նայուածք մը ուղղեց Զէլուքոյի։

Ցեսոյ ըսաւ.

—Շնորհակալ եմ, իրաւ որ չենք շնորհք հայր մեն էք դուք։ եթէ լուսահոգի Պիքոնտոն հոս ըլլար, ապահովաբար սանկ բան մը չպիտի ընէր։

Եւ Անտրէի դառնալով աւելցուց.

—Ամէն պարագայի մէջ, սիրելի Պ. Անտրէ, կորսուած երէ մըն է մեզի համար. և եթէ սանկ երթայ, կը կարծեմ որ այս գեղեցիկ թռչուններէն հատ մըն ալ չպիտի կրնանք ձեռք ձգել։

—Ինծի ալ չատ դժուար կ'երեւայ այդ բանը, պատասխանեց Անտրէ։

Բժիշկը՝ որ անոնց մօտը կը գտնուէր, աւելցուց փիլոսոփայօրէն.

—Ձգենք որ ուզածնին ընեն, անշուշտ իրենք մէջերնիս մը ունին որ մեզի որսի բերին

Մարուշ ծառի մը տակ երկնցած, միշտ իր ծխափողը կը քաշէր։

(Շարունակելի)